

Relacioni për K.P.Penale

Projekt Ndryshimet për Kodin e Procedurës Penale

I. Gjetjet dhe problematikat

Kodi i Procedurës Penale parashikon rregullat e zhvillimit të procedimit penal në të gjitha fazat e tij, duke filluar nga hetimi, gjykimi, nxjerrja e vendimit dhe zbatimi i vendimit. Analiza e Sistemit të Drejtësisë nxori në pah disa probleme që dobësojnë garancitë procedurale gjatë procesit penal. Gjatë fazës së hetimit, këto probleme përfshijnë: (i) mungesën e qartësisë në lidhje me pozitën dhe rolin e prokurorit në fazën fillestare të hetimit; (ii) mungesën e përputhshmërisë ndërmjet afateve kohore për hetimin dhe tipin e krimit që hetohet; (iii) mungesën e përkufizimit të pasojave konkrete për rastet kur afatet e hetimit tejkalohen; (iv) mungesën e qartësisë në lidhje me pozitën e prokurorit në përfundimin e hetimeve dhe në kontrollin e tyre. Problemet e theksuara për fazën e gjyqimit përfshijnë: (i) mungesën e efikasitetit të gjyqimit; (ii) respektimi i parimit të procesit të rregullt ligjor sa i takon mundësisë së zhvillimit të gjyqimit në mungesë; (iii) kufijtë e shqyrtimit nga gjykatat e apelit dhe kolegji penal i Gjykatës së Lartë, etj.

Si praktika gjyqësore e deritanishme, ashtu edhe dokumenti analitik i sistemit të drejtësisë penale dhe dokumenti strategjik kanë evidentuar nevojën për ndryshimin e disa prej instituteve të Kodit të Procedurës Penale, me qëllim përfshirjen e standardeve europiane më të mira në legjislacionin shqiptar.

Nga ana tjetër, ndryshimet kushtetuese dhe miratimi i ligjeve të tjera që i pasuan ato sollën nevojën për reflektimin e këtyre ndryshimeve edhe në ligjin procedural penal.

Në mënyrë të veçantë, rregullimet e reja mbi pavarësinë e prokurorit në procesin penal, krijimin e Prokurorisë së Posaçme, juridiksionin e ndryshuar të Gjykatës së Lartë dhe ndryshimi i kompetencës lëndore të Gjykatës për Korrupsionin dhe Krimin e Organizuar, sollën nevojën e parashikimit të rregullimeve të reja ligjore në kod, të cilat kanë gjetur reflektim në projekt-ligj.

II. Procesi dhe metodologjia e punës

Projekt ndryshimet janë paraqitur nga Ministria e Drejtësisë pas procesit të hartimit dhe rishikimit gjatë një afati një-vjeçar. Grupi i Punës së Ekspertëve të Nivelit të Lartë në parlament është ngritur dhe ka bërë rishikim ditor të projekt-ndryshimeve, nen për nen. EURALIUS-i ofroi zyrtarisht edhe shënime shpjeguese në anglisht dhe shqip. Ky projekt është një produkt i përgatitur nga Ministria e Drejtësisë me ndihmën e vazhdueshme të EURALIUS-it, i cili është

ripunuar nga Grupi i Punës së Ekspertëve të Nivelit të Lartë. Kodi i Procedurës Penale përfshihet edhe në paketën e Drejtësisë Penale brenda Reformës së Drejtësisë.

Grupi i eksperteve ka zhvilluar 34 mbledhje ku u shqyrtua nen për nen dispozitat e Kodit të Procedurës Penale dhe janë diskutuar të gjithë institutet e tij sëbashku me asistencën e EURALIUS.

Duhet theksuar se gjatë procesit të hartimit dhe rishikimit të draftit nga Ministria e Drejtësisë nuk ishin miratuar ende ndryshimet kushtetuese dhe ligjet e tjera të reformës së drejtësisë penale, të cilat janë mbajtur mëpas në vëmendje nga Grupi i Ekspertëve të Nivelit të Lartë në rishikimin e draftit.

Në mënyrë të veçantë mund të përmendet ndryshimi i juridiksionit të Gjykatës së Lartë, i cili çoi në riformulimin e dispozitave mbi kufijtë e shqyrtimit të kësaj gjykate dhe kalimin e kompetencave të tjera si kërkesa për rishikim, apo gjykimi i funksionarëve, gjykatave më të ulëta; decentralizimi i institucionit të prokurorisë, i cili u shoqërua me nevojën e parashikimit të figurës së gjyqtarit të seancës paraprake për garantimin e kontrollit të veprimtarisë së prokurorit gjatë fazës së hetimeve paraprake dhe forcimin e gjykimit; përcaktimi i juridiksionit të Gjykatës kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar, etj.

III Përmbajtja e Projekt-ligjit

Ndryshimet e propozuara në Kodin e Procedurës Penale synojnë ta sjellin atë në pajtim me standardet më të mira ndërkombëtare të parashikuara nga instrumentet ndërkombëtarë në të cilët Republika e Shqipërisë bën pjesë dhe synon të aderojë, si: Konventa Europiane për të Drejtat e Njeriut, standardet e vendosura nga jurisprudenca e Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe Gjykata e Drejtësisë, *acquis communautaire* të Bashkimit Europian, Konventa për Mbrojtjen e të Drejtave të Fëmijëve, etj., si dhe të mënjanojë problemet e hasura në praktikë.

Projekti bazohet dhe reflekton ndryshimet Kushtetuese dhe ligjet e tjera të miratuara nga në kuadër të Reformës në Drejtësi në fushën penale, si: Ligji “Për organizimin dhe funksionimin e Zyrës së Prokurorisë”, projektligjin për policinë gjyqësore, ligjin “Për organizimin dhe funksionimin e institucioneve për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar”, projekt-ligji për miratimin e Kodit për të miturit, si dhe të gjitha projektligjet që i përkasin paketës ligjore të diskutuar dhe të rënë dakord për t’u ndryshuar në Grupin e Nivelit të Lartë të ekspertëve.

Ky projekt synon:

- Prezantimin e konceptit të viktimës si palë në procesin penal;
- Garantimin e mbrojtjes së të drejtave të të miturit, duke trajtuar në mënyrë të veçantë çdo proces që lidhet me të;
- Rritjen e të drejtave dhe mbrojtjes së të pandehurit në proces në përputhje me standardet më të mira ndërkombëtare, duke futur konceptin e letrës së të drejtave, etj.;

- Fuqizimin e rolit dhe pozicionit të prokurorit në drejtimin, kontrollimin dhe zhvillimin e hetimeve paraprake;
- Kontrollin gjyqësor të veprimeve të prokurorit gjatë fazës së hetimeve paraprake;
- Garantimin e instrumenteve procedurale dhe afate të arsyeshme për zhvillimin e veprimeve hetimore, në pajtim me kompleksitetin e çështjes;
- Zhvillimin e gjykimit në mënyrë të pandërprerë;
- Rritja e autoritetit të gjykatës në disiplinimin dhe zhvillimin normal të gjykimit penal;
- Përfshirja e llojeve të reja të gjykimeve të posaçme që ndikojnë në gjykimin e shpejtë të çështjeve të thjeshta dhe ndihmojnë hetimin, si: urdhëri penal i dënimit dhe gjykimi me marrëveshje;
- Rregullimi i gjykimeve të posaçme aktuale;
- Parashikimi i mekanizmave të nevojshëm ligjorë që mundësojnë pjesëmarrjen e të pandehurit dhe/ose avokatit të tij mbrojtës në gjykim për të shmangur gjykimin në mungesë;
- Përmirësimi i rregullimeve për njoftimin e palëve;
- Përmirësimi i rregullimeve në lidhje me ankimet, që do të përshpejtojnë gjykimin dhe ulin ngarkesën e gjykatës së apelit;
- Ripërkufizimi i kompetencave të Gjykatës së Lartë në procesin penal pas ndryshimeve kushtetuese.

Në mënyrë të përmbledhur në Projekt-ligj janë parashikuar ndryshimet dhe shtesat e mëposhtme:

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME – në këtë pjesë janë parashikuar ndryshimet që lidhen me parimet e procesit penal, duke reflektuar standardet ndërkombëtare të pranura edhe nga praktika gjyqësore mbi institutet e mëposhtme:

- Në nenin 2 është shtuar paragrafi i dytë me qëllim që të përcaktohet zbatimi i parashikimeve të kodit për të miturit vetëm në masën që nuk zbatohen dispozitat specifike për të miturit;
- dhënien e vendimit të fajësisë në rastet e provueshmërisë së saj tej çdo dyshimi të arsyeshëm, standard ky i evidentuar nga Gjykata Europiane për të Drejtat e Njeriut në të gjithë jursiprudencën e saj, i cili është pranuar dhe aplikuar edhe nga gjykatat vendase. Ky parim garanton respektimin e parimit të prezumimit të pafajësisë dhe ngarkimin e akuzës me barrën e provës në procesin penal (pika 2 e nenit 4).

Kjo dispozitë është ndryshuar me qëllim që të jetë në pajtim me nenin 30 të Kushtetutës. Të kuptuarit dhe zbatimi i këtij parimi në praktikë është garancia kryesore që të drejtat e të pandehurit të mbrohen gjatë gjithë fazave të gjykimit. Parimi i prezumimit të pafajësisë e liron të pandehurin nga barra për të provuar pafajësinë e tij, i jep atij të drejtën për të mos iu përgjigjur akuzave dhe për të mos pasur përgjegjësi për deklaratimet e bëra. Paragrafi i parë i këtij Neni mishëron prezumimin e pafajësisë. Ky prezumim është tashmë pjesë e prezumimeve kushtetuese, si dhe pjesë e Nenit 6, par 2, i KEDNJ-së. Ky prezumim duhet të respektohet para gjykimit, gjatë gjykimit, dhe nëse i pandehuri merr

pafajësi. (Vendimi i GJEDNJ / Minelli/CH 25.3.1983). Në lidhje me këtë parim universal Propozimi për Direktivë i Parlamentit Europian dhe i Këshillit COM(2013) 821 për një Direktivë“Mbi fuqizimin e aspekteve të caktuara të prezumimit të pafajësisë dhe të drejtës për të qenë i pranishëm në një gjykim në procedimet penale” në Nenin 5 të tij “Kërkohen barra e provës dhe standardi i provës”, paragrafi 3 parashikon si vijon: “Vendet anëtare duhet të garantojnë se në rastet kur gjykata bën një gjykim mbi fajësinë e një të dyshuari ose të akuzuari dhe nëse ekziston një dyshim i arsyeshëm për fajësinë e atij personi, personi në fjalë duhet të lirohet”.

Në pikën 14 memorandumi shpjegues i këtij Propozimi përsërit standardin e parimit të prezumimit për pafajësinë, duke pohuar si më poshtë vijon: “Parimi i prezumimit të pafajësisë është zhvilluar ndër vite. KEDNJ është e mendimit se Neni 6(2) i GJEDNJ parashikon tre kërkesa kyçe: e drejta për të mos u prezantuar publikisht si i dënuar nga autoritetet publike përpara vendimit përfundimtar; fakti se barra e provës është në ndjekje penale dhe i akuzuari përfiton dhe ka të drejtën të informohet për akuzën për çdo dyshim të arsyeshëm mbi fajësinë. GJEDNJ pranon në të njëjtën kohë ekzistencën e një lidhje të qartë midis prezumimit të pafajësisë dhe të drejtave të tjera për një gjykim të drejtë, në kuptimin që kur të drejta të tilla shkelen, edhe prezumimi i pafajësisë është në mënyrë të pashmangshme në rrezik: e drejta për të mos u inkriminuar, e drejta për të mos bashkëpunuar dhe e drejta për të qëndruar në heshtje dhe e drejta për liri (dhe për të mos u mbajtur në paraburgim përpara gjykimit) ”.

Për më tepër, pika 30 e memorandumit shpjegues parashikon se: “GJEDNJ përcaktoi si një nga aspektet bazë të parimit të prezumimit të pafajësisë faktin se një gjykatë ose zyrtar publik mund të mos i paraqesë publikisht të dyshuarit ose të akuzuarit si fajtorë për një shkelje, nëse ajo nuk provohet dhe ata nuk fajësohen për të me anë të një vendimi të formës së prerë. Më tej, një vendim i tillë duhet të zbatohet nga të gjitha autoritetet publike. Që të dyja situatat mund ta inkurajojnë publikun të besojë se ai person është i fajshëm dhe të paragjykojë vlerësimin e fakteve nga autoriteti i gjyqësorit”.

Paragrafi i dytë mishëron parimin *in dubio pro reo*. Ky paragraf paraqet gjithashtu një shkak për pafajësi. Kjo do të thotë që gjyqtari jep pafajësi jo vetëm kur nuk ka prova kundër të pandehurit, por edhe në rastet kur nuk ka prova të mjaftueshme. Në këtë këndvështrim, është e rëndësishme të theksohet edhe memorandumi shpjegues i propozimit të sipërpërmendur, në lidhje me argumentet e parashtruara në Nenin 5 “Kërkohet barra e provës dhe standardi i provës”. Në këtë dispozitë përcaktohet se: “Prezumimi i pafajësisë presupozon se barra e provës është në ndjekje penale dhe të dyshuarit ose të akuzuarit duhet të përfitojnë ndaj çdo dyshimi mbi fajësinë (*in dubio pro reo*). Kjo presupozon se vendimi i një gjykate duhet të bazohet në të dhënat që paraqiten përpara saj dhe jo thjeshtë në deklaratat ose supozime. Kjo mbetet pa paragjykim në

pavarësinë e gjyqësorit gjatë gjykimit të fajësisë së të dyshuarit ose të akuzuarit. Për më tepër, GJEDNJ ka pranuar se në çështje specifike dhe të limituara barra e provës mund të zhvendoset tek mbrojtja. Kjo Direktivë nuk cënon mundësitë e mbrojtjes për të paraqitur të dhëna në përputhje me rregullat kombëtare të zbatueshme;

- Njohja e parimit të lirisë së provave dhe detyrimi i akuzës për të mbledhur si provat në favor të saj, ashtu edhe ato në favor të mbrojtjes, duke reflektuar detyrimin e prokurorisë për të zbuluar të vërtetën. Njohja e këtij detyrimi shmang çdo sjellje arbitrare të prokurorit apo policisë gjyqësore gjatë hetimit në shmangien e provave në favor të mbrojtjes, duke e ngarkuar atë me përgjegjësi disiplinore sipas ligjit përkatës (neni 8/a);
- Ripërkufizimi i parimit të mosdënimit dy herë për të njëjtën vepër penale (parimi *ne bis in idem*), duke reflektuar përkufizimin kushtetues, si dhe standardin e pranuar nga praktika gjyqësore vendase dhe ndërkombëtare mbi aplikimin e këtij parimi jo vetëm në rastet kur personi është dënuar më parë për të njëjtën vepër penale, por kur fakti penal është gjykuar më parë (neni 7).

Konkretisht, parimi *ne bis in idem* ndalon që një i pandehur të gjykohet përsëri pas marrjes së fajësisë ose pafajësisë. Kjo është mishëruar në shumë instrumente ndërkombëtare, duke përfshirë Konventën e Schengenit të Bashkimit Europian të vitit 1990 dhe Protokollin e Shtatë të KEDNJ-së. GJEDNJ-ja në çështjen *Zolotukhin v. Russia*, App. No. 14929/03, ka përcaktuar që nëse një procedim penal rrjedh nga faktet që janë identikë ose thelbësisht të njëjtë me të parët, pavarësisht nga akuza, procedimi i dytë ndalon;

- Është riformuluar garantimi i përkthimit dhe interpretimit të shenjave, apo alfabetit braille me shpenzimet e shtetit në rastet e të pandehurve që nuk njohin gjuhën shqipe, ose që kanë aftësi të kufizuar, duke rritur kështu aksesin e tyre në procesin penal dhe duke garantuar një proces të rregullt ligjor (pika 2 e nenit 8). Konkretisht, paragrafi i parë përsërit deklarimin kushtetues të përdorimit të gjuhës shqipe. Paragrafi i dytë mishëron vetë objektin kryesor të Direktivës 2010/64/BE. Sipas kësaj direktive, e drejta e interpretimit duhet t'u sigurohet të gjithë pjesëmarrësve në gjykim, veçanërisht duke theksuar pjesëmarrësit me vështirësi në të dëgjuar ose në të folur. Përdorimi i gjuhëve të tjera që ata dinë përfshin jo vetëm gjuhën e folur por edhe alfabetin braille, nëse është e nevojshme. Viktimat, sipas Direktivës 2012/29/BE (që përsërit Vendimin Kuadër të Këshillit 2001/220/JHA) duhet të kenë të drejtë të jenë dëshmitarë në gjuhën e tyre. Paragrafi i tretë i këtij Neni parashikon të drejtën e të pandehurit dhe pjesëmarrësve në gjykim për t'u informuar, nëse është e nevojshme nëpërmjet një interpreti, në lidhje me provat që janë marrë. Paragrafi i fundit siguron që shpenzimet në lidhje me përkthimet dhe interpretimin e gjuhës së shenjave duhet të mbulohen nga shteti në pajtim me standardet europiane dhe ndërkombëtare;

- Është prezantuar detyrimi për pjesëmarrjen si palë në proces të viktimës së veprës penale, duke garantuar aksesin e saj në procesin penal në referim të përcaktimit të Vendimit Kuadër të BE mbi statusin e viktimave në gjykimin penal të datës 15/03/2001 (neni 9/a).

SUBJEKTET – në Pjesën I të kodit janë reflektuar ndryshimet e nevojshme mbi përbërjen e trupit gjykues, kompetencat përkatëse të gjykatave, si dhe rregullimi i procedurave për përjashtimin e gjyqtarit, duke shmangur çdo zvarritje të nevojshme të procesit.

Gjithashtu, janë rregulluar të drejtat dhe detyrimet e prokurorit dhe policisë gjyqësore në proces, duke reflektuar ndryshimet kushtetuese e ligjore.

Po kështu, është rregulluar instituti i viktimës dhe viktimës akuzuese në procesin penal, duke reflektuar terminologjinë dhe të drejtat e parashikuara nga Konventa.

Konkretisht:

I. Për gjykatën:

- Neni 13 është riformuluar pjesërisht, duke u rritur numri i çështjeve që shqyrtohen nga gjyqtari i vetëm, për të garantuar shpejtësinë në gjykim. Gjithashtu, është parashikuar që Gjykata kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar të shqyrtojë, në të dy shkallët e saj, me trup gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë, pasi mënyra e përzgjedhjes së gjyqtarëve dhe specializimi i tyre garantojnë synimin e ligjvënësimit për një vendimarrje të drejtë. Parashikimi i një numri më të madh gjyqtarësh mund të shkaktojë jo vetëm zvarritje të procesit në kohëzgjatje, por eventualisht edhe bllokimin e tij në rast të konsumit të gjyqtarëve;
- Është ndryshuar juridiksioni i Gjykatës së Lartë, duke reflektuar parashikimin kushtetues për këtë gjykatë. Gjithashtu, është parashikuar shqyrtimi në trup gjykues me 3 gjyqtarë për çështjet kur Gjykata e Lartë vendos në Dhomë Këshillimi, me 5 gjyqtarë për çështjet e shqyrtuara nga Kolegji Penal në seancë për njësimin dhe zhvillimin e praktikës gjyqësore dhe në kolegje të bashkuara për ndryshimin e praktikës gjyqësore (neni 14/a);
- Në projekt-ligj janë rregulluar rastet e papajtueshmërisë së gjyqtarit në shqyrtimin e çështjes, duke reflektuar edhe zhvillimet e legjislationit në fushën familjare (figura e bashkëjetuesit p.sh.). Po kështu, është ndryshuar procedura e shqyrtimit të kërkesës për përjashtimin e gjyqtarit, duke parashikuar që kjo procedurë të zhvillohet brenda ditës së nesërme të punës nga një gjyqtar tjetër, në Dhomë Këshillimi. Një parashikim i tillë nga njëra anë shmang paraqitjen e kërkesave abuzive që synojnë vetëm zvarritjen e procesit, nga ana tjetër disiplinon palët në paraqitjen me shkrim të pretendimeve të tyre eventuale, duke i shoqëruar ato me provat përkatëse që në momentin e parë. Gjithashtu, është vendosur detyrimi për arsyetimin e vendimit që miraton apo rrezon kërkesën për heqjen dorë, ose kërkesën për përjashtimin e gjyqtarit, detyrim i cili nuk respektohet aktualisht (nenet 15-22).

II. Për prokurorin:

- Në projekt janë shtuar kompetencat e prokurorit sa i përket të drejtës së tij për të arritur marrëveshje me të pandehurin dhe për t'ia propozuar atë mëpas gjykatës, si dhe për të vendosur mbi urdhërin penal të dënimit, institute këto të reja të parashikuara në kod (neni 24);
- Është parashikuar kompetenca e Prokurorisë së Posaçme sipas rregullimeve kushtetuese, si dhe janë rregulluar rastet e konfliktit të kompetencave mes kësaj prokurorie dhe prokurorisë së zakonshme (nenet 28-29);

III. Për policinë gjyqësore:

- Kjo pjesë është rregulluar duke u bazuar në parashikimet e projekt-ligjit mbi policinë gjyqësore.

IV. Për të pandehurin:

- Projekti ka reflektuar standardet europiane mbi të drejtën e të pandehurit për t'u njohur me akuzën ndaj tij dhe të drejtat në procedimin penal kur ai ka pozitën e personit ndaj të cilit zhvillohen hetime. Për këtë qëllim është parashikuar neni 34/a, në të cilin listohen të drejtat e personit nën hetim. Mënyra e njohjes së tij me të drejtat në proces përpara marrjes në pyetje është nëpërmjet "letrës së të drejtave".

Konkretisht, në paragrafin 1, të drejtat e të pandehurit janë përcaktuar sipas Direktivës 2012-13-BE mbi të drejtën e informimit në procedimin penal, sipas direktivës 2013-48-BE mbi të drejtën e aksesit tek një avokat mbrojtës në procedimin penal dhe sipas Direktivës 2010-64-BE mbi të drejtën e përkthimit në procedimin penal, si dhe rezolutës së Këshillit mbi Itinerarin për fuqizimin e të drejtave procedurale të personave të dyshuar ose të akuzuar në procedimin penal dhe Konventës së GJEDNJ-së dhe vendimeve të saj.

E drejta e parë që i jepet të pandehurit në shkronjën a) të paragrafit të parë të këtij neni është parashikuar e drejta e tij për t'u informuar sa më shpejt të jetë e mundur në lidhje me akuzat ndaj tij në gjuhën që ai e kupton. Kjo e drejtë e dhënë nga direktiva e sipërpërmendur bazohet në të drejtat e dhëna nga neni 6 i KEDNJ-së. Kjo e drejtë nxirret nga një numër i madh vendimesh si çështja ABRAMYAN v. RUSSIA 10709/02. Në këtë vendim (34) "Gjykata kujton që dispozitat e paragrafit 3(a) të Nenit 6 tregojnë nevojën për vëmendjen e veçantë që duhet t'i kushtohet njoftimit të 'akuzës' për të pandehurin. Hollësitë e veprës penale luajnë një rol të rëndësishëm në procesin penal, që do të thotë

*që nga momenti i dorëzimit i dyshuari konsiderohet të jetë njoftuar me shkrim për bazën faktike dhe ligjore të akuzave në ngarkim të tij. Gjykata më tej kujton që objekti i Nenit 6 par 3 (a) duhet të vlerësohet veçanërisht në dritën e të drejtës më të gjerë për t'u dëgjuar rregullisht të garantuar nga Neni 6 par 1 i Konventës. Në çështjet penale, dhënia e informacionit të plotë dhe të hollësishëm në lidhje me akuzat e ngritura ndaj një të pandehuri, dhe për pasojë kualifikimi ligjor që mund të zbatohet gjykatë për çështjen, është një parakusht thelbësor për të garantuar që gjykimi është i drejtë (shih *Pélissier dhe Sassi v. France* [GC], no. 25444/94 § 52, ECHR 1999-II; *Mattocia v. Italy*, no. 23989/94, § 58, ECHR 2000-IX; dhe *I.H. dhe të tjerë kundër Austrisë*, nr. 42780/98 § 34, 20 prill 2006)".*

Në shkronjën b) të paragrafit të parë të këtij neni, parashikohet asistenca e duhur për personat me vështirësi në të folur ose të dëgjuar si dhe (i përsëritur nga dispozita e përgjithshme) e drejta e të pandehurit për të patur një përkthyes nëse ai nuk flet gjuhën shqipe. Kjo e drejtë themelore e të pandehurit parashikohet gjithashtu në përputhje me nenin 6 të KEDNJ-së dhe Direktivës 2010-64-BE.

Shkronja c) e paragrafit të parë të dispozitës parashikon të drejtën e të pandehurit të parashikuar në Direktivën 2012/13, ndërkohë shkronjat ç) dhe d) parashikojnë të drejtat e të pandehurit dhe rregullat minimale në lidhje me të drejtën e aksesit tek një avokat në procedimin penal të parashikuar në Direktivën 2013-48 dhe Direktivën 2012-13.

E drejta e të pandehurit e parashikuar në germën e) për të patur kohën e mjaftueshme për të përgatitur mbrojtjen e tij reflekton të drejtën e parashikuar në shkronjën a) paragrafi 3, i Nenit 6 të KEDNJ-së. Vendimi i GJEDNJ-së *Le Compte c/a France* e detyron Shtetin t'i japë të pandehurit kohën e mjaftueshme për t'u përgatitur për mbrojtje.

E drejta e aksesit në dosjen e çështjes, paraqitur prova në mbështetje të mbrojtjes së tij dhe të marrë në pyetje dëshmitarët, ekspertët dhe të pandehurit e tjerë janë të drejta që të pandehurit duhet të gazojnë sipas praktikës gjyqësore ekzistuese sipas Nenit 6 të KEDNJ-së, siç parashikohet në germat ë), f) dhe g) të këtij Neni. Germa h) e këtij Neni i jep të pandehurit të drejta të tjera të parashikuara në këtë Kod, si e drejta për të nënshkruar një vendim sipas marrëveshjes ose të lidhë një marrëveshje bashkëpunimi ose të bëjë një ankim ndaj vendimit gjyqësor etj.

Paragrafi 2 i këtij Neni parashikon të drejtën e të pandehurit për të marrë një letër me shkrim mbi të drejtat. Letra e të Drejtave me shkrim si dhe përmbajtja e saj parashikohet në Direktivën 2012/13. Kjo Direktivë përmban modelin për letrën e të drejtave me shkrim. Është tepër e rëndësishme që i pandehuri para marrjes së tij të parë në pyetje të jetë në dijeni të të drejtave që ai ka;

- Në vijim të garancive të të pandehurit është shtuar edhe neni 34/b, në të cilin janë parashikuar të drejtat e posaçme të të pandehurit të arrestuar ose të ndaluar. Të drejtat e personit të arrestuar ose ndaluar për t'u informuar në lidhje me shkaqet e arrestit ose ndalimit të parashikuara në germën a) të këtij neni është e drejta e parashikuar nga Direktiva 2012/13/BE dhe është në pajtim me standardin e vendosur nga direktiva 2010/64/BE.

E drejta e aksesit tek një avokat i garantohet një personi të ndaluar ose të arrestuar për t'u takuar privatisht dhe për të komunikuar me të para marrjes në pyetje nga policia ose autoriteti gjyqësor. Kjo e drejtë që i jepet personit të arrestuar ose të ndaluar shprehet në vendimin e GJEDNJ-së *Rybacki k. Polonisë* si vijon: "*§ 56 E drejta e të pandehurit për të komunikuar me mbrojtësin larg një person të tretë është pjesë e kërkesave bazë të një procesi të drejtë gjyqësor në një shoqëri demokratike dhe rrjedh nga neni 6 § 3 (c). Kjo e drejtë e cila nuk është përcaktuar në mënyrë të shprehur në Konventë mund të jetë subjekt i kufizimeve të veçanta ...*" ... *Megjithatë nëse një mbrojtës nuk ka qenë në gjendje të diskutojë me klientin e tij dhe të marrë udhëzime konfidenciale prej tij pa një survejim të tillë, ndihma e tij do ta humbiste shume efektivitetin ndërkohë që Konventa ka për qëllim të garantojë të drejtat të cilat janë praktike dhe efektive...*" *Rëndësia e të drejtës së mbrojtjes për sigurimin e konfidencialitetit në takimet ndërmjet të akuzuarit dhe mbrojtësit të tij është afirmuar në instrumente të ndryshme ndërkombëtare duke përfshirë instrumentet Europiane...*" ... *Ky privilegj inkurajon komunikimin e hapur dhe të ndershëm ndërmjet klientëve dhe mbrojtësve si një garanci ndaj personit e për të drejtën e mbrojtjes...*". Ndërsa, në çështjen *Ocalan k. Turqisë* GJEDNJ vëren: "*§ 148. Prandaj, gjykimi i kërkuesit ishte i padrejtë për arsyet e mëposhtme: ai nuk kishte asnjë ndihmë nga mbrojtësit e tij gjatë marrjes në pyetje në paraburgim; ai nuk ishte në gjendje për të komunikuar me mbrojtësit e tij larg palëve të treta; ai nuk ishte në gjendje për të fituar qasje/akses të drejtpërdrejtë në dosje deri në një fazë shumë të vonë të procedimit; kufizime janë vendosur mbi numrin dhe kohëzgjatjen e vizitave të mbrojtësve të tij dhe së fundi, mbrojtësit e tij kanë patur akses të duhur të dosjes me vonesë. Gjykata konstaton se efekti i përgjithshëm i këtyre vështirësive të marra në tërësi pra kufizimi i drejtat e mbrojtjes se parimi i gjykimit të drejtë, siç është përcaktuar në Nenin 6, u bie në kundërshtim. Prandaj, ka pasur shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës, të marrë në lidhje me nenin 6 § 3 (b) dhe (c)".*

Shkronja b) e kësaj dispozite parashikon të drejtën për një të pandehur të arrestuar ose të ndaluar për të aksesuar dokumentet që janë të nevojshme për të kundërshtuar arrestin ose ndalimin. Njohja e kësaj të drejte vjen në përputhje me parashikimet e Direktivës dhe me praktikën gjyqësore. Në çështjen *Ilikov c/a Bullgarisë* nr 33977/96, GJEDNJ ka pranuar se: "*Gjykata që shqyrton ankimin kundër ndalimit duhet të japë garancitë e procedurës*

gjqësore. Gjykimi duhet të jetë mbi bazë kontradiktoriteti dhe duhet të garantojë "barazinë e armëve". Në rast se autoritetet e prokurorisë kanë patur privilegjin e paraqitjes së argumenteve tek gjyqtari, të cilat nuk i janë komunikuar të pandehurit, gjykimi nuk është kontradiktor". E njëjta është e parashikuar në vendimin Osvath c/a Hungary no: 20723/02.

Shkronja c) e këtij neni garanton të drejtën e parashikuar shprehimisht në Rezolutën e Këshillit të datës 30 nëntor 2009. I pandehuri i cili arrestohet ka të drejtë të ketë të paktën një person të njoftuar për privimin e lirisë së tij. Përveç kësaj të drejte, personi i dyshuar ose të cilit i është privuar liria në një Shtet të ndryshëm nga i veti, ka të drejtë të njoftojë autoritet kompetente konsullore. Ky ndryshim është gjithashtu në pajtim me Direktivën 2012/13 /BE.

E drejta për kujdes të veçantë mjekësor është një e drejtë e parashikuar shprehimisht në Direktivën 2012/13/EU dhe të parashikuar në germën ç) të këtij neni.

Paragrafi 2 parashikon të drejtën për të marrë menjëherë letrën e të drejtave për personat e arrestuar ose të ndaluar. Kjo do të thotë që kjo letrë e të drejtave me shkrim duhet të jepet në të njëjtën kohë me arrestin, sipas rastit, ose sa më shpejt të jetë e mundur pasi dikush të jetë në pozitën e të arrestuarit ost ë ndaluarit.

Garancia e ligjit është se mosnjohja e të pandehurit me "letrën e të drejtave" ose moskuptimi nga ana e tij e të drejtave ligjore passjell përdorshmërinë e deklarimeve të marra prej tij (pika 3 e nenit 38).

- Është parashikuar figura e të pandehurit si dëshmitar në rastet kur ai është bashkëpunëtor i drejtësisë, duke e ngarkuar me përgjegjësi penale në rast deklarimi të rremë. Është rregulluar në mënyrë të detajuar rasti i bashkëpunëtorit të drejtësisë, përgjegjësia dhe përfitimi i tij, duke shmangur problemet e hasura nga praktika (nenet 36/a, 37, 37/a dhe 37/b);
- Në projekt është parashikuar ndryshimi i të drejtës së mbrojtjes kryesisht nga një e drejtë universale për çdo rast, në një të drejtë e cila përfitohet nga i pandehuri vetëm në rastet e parashikuara në ligj. Kjo synon si uljen e kostove të panevojshme të përballuara nga buxheti i shtetit nga njëra anë, ashtu edhe disiplinimin e procesit gjyqësor nga ana tjetër.

GJEDNJ në vendimet e saj, si dhe Direktiva 2013/48/BE mbi të drejtën për të patur akses për mbrojtësin në gjykimet penale, parashikojnë detyrimin e shteteve anëtare për të siguruar mbrojtës për të pandehurin nëse kjo kërkohet "në interes të drejtësisë". Interesi i drejtësisë përkufizohet nga rëndësia e veprës penale ose gjendja apo statusi i të

pandehurit. Kështu kjo e drejtë u jepet të pandehurve të caktuar, më të cënueshëm, të cilët nuk mund të heqin dot dorë nga kjo e drejtë.

Për këtë arsye neni 49 është riformuluar, duke parashikuar si raste të mbrojtjes së detyrueshme vetëm ato në të cilat garancia e të pandehurit është e domosdoshme. Gjithashtu, në nenin 49/a të shtuar është rregulluar rasti kur i pandehuri nuk ka mundësi financiare për të pasur mbrojtës, duke u parashikuar ndjekja e procedurave përkatëse pranë Komisionit Shtetëror për Ndihmë Juridike;

- Në nenin 52 janë rregulluar parashikimet për garantimin e paprekshmërisë së mbrojtësit nga kontrollet apo sekuestrot.

V. Për viktimën dhe viktimën akuzuese:

- Projekti ka parashikuar zëvendësimin e figurës së “të dëmtuarit nga vepra penale” me termin “viktimë” dhe atë të “të dëmtuarit akuzues” me termin “viktima akuzuese”, duke dhënë edhe përkufizimet e rregullimet përkatëse për këto subjekte në përputhje me Vendimin Kuadër të 15 marsit 2001 mbi qëndrimin e viktimave në procedimet penale, si dhe Direktivën 2012/29 /BE që e ka zëvendësuar këtë vendim.

Për këtë arsye neni 58 është riformuluar tërësisht dhe pas tij janë shtuar nenet 58/a dhe 58/b, në të cilët janë parashikuar si figura të posaçme viktimë e mitur dhe viktimë e abuzuar seksualisht apo subjekt i trafikimit. Në këto dy raste është parashikuar që viktimë të ketë edhe disa të drejta të posaçme që lidhen me vetë cilësitë e saj të veçanta;

- Është shtuar neni 59/a, i cili parashikon rastin e viktimave të shumta nga vepra penale, me qëllim shmangien e zvarritjes së procesit për këtë shkak, duke garantuar përfaqësimin e tyre nga i njëjti mbrojtës në rastet kur nuk ka pengesë;
- Në nenin 60 është parashikuar në mënyrë të detajuar përmbajtja e kërkesës së viktimës akuzuese, me qëllim mundësimin e zhvillimit të një procesi gjyqësor normal;
- Gjithashtu, është parashikuar se padinë civile në procesin penal mund ta ngrejë vetëm viktimë ose trashëgimtarët e saj

KOMPETENCAT – në Kreun II të Pjesës I të kodit janë reflektuar kryesisht ndryshimet kushtetuese mbi juridiksionin e gjykatave. Konkretisht,

- Neni 75/a është riformuluar në përputhje me nenin 135 të Kushtetutës dhe nenet 9 dhe 10 të Ligjit “Për organizimin dhe funksionimin e institucioneve për të luftuar korrupsionin dhe krimin e organizuar”, duke parashikuar juridiksionin e kësaj gjykate për: a) çdo subjekt që kryen në vepër penale të parashikuar nga nenet 244, 244/a, 245, 245/1, 257,

258, 259, 259/a, 260, 319, 319/a, 319/b, 319/c, 319/ç, 319/d, 319/dh, 319/e (dispozitat në fushën e korrupsionit dhe krimin të organizuar); b) çdo veprë penale e kryer nga grupi i strukturuar kriminal, organizata kriminale, organizata terroriste dhe banda e armatosur, në përcaktimin e të cilave referimi bëhet në parashikimet e Kodit Penal; c) akuzat penale kundër Presidentit të Republikës, Kryetarit të Kuvendit, Kryeministrit, anëtarit të Këshillit të Ministrave, gjyqtarit të Gjykatës Kushtetuese dhe të Gjykatës së Lartë, Prokurorit të Përgjithshëm, Inspektorit të Lartë të Drejtësisë, Kryetarit të Bashkisë, deputetit, zëvendësministrit, anëtarit të Këshillit të Lartë Gjyqësor dhe të Këshillit të Lartë të Prokurorisë, dhe drejtuesve të institucioneve qendrore ose të pavarura të përcaktuara në Kushtetutë ose në ligj, si dhe d) çdo akuzë ndaj ish-funksionarëve të mësipërm, për vepra të kryera gjatë detyrës;

- Neni 75/b mbi juridiksionin e Gjykatës së Lartë ka reflektuar gjithashtu parashikimin e ri kushtetues për këtë gjykatë, duke mbetur në juridiksion të saj vetëm njësimi i praktikës gjyqësore nga Kolegji Penal dhe ndryshimi i saj nga Kolegjet e Bashkuara. Ndërkohë, mosmarrëveshjet mbi kompetencat janë parashikuar të zgjidhen nga Kolegji Penal në Dhomë Këshillimi, si kompetencë që nuk çënon funksionin e kësaj gjykate dhe garanton zgjidhje të njëjta për gjykatat më të ulëta;
- Është bërë një ndryshim i rregullit aktual mbi juridiksionin e Gjykatës kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar, duke parashikuar se në rastet kur një prej të pandehurve është i mitur, procedimi për të do të shqyrtohet në çdo rast nga seksioni përkatës i gjykatës së zakonshme, pavarësisht se kompetenca lëndore mund t'i takojë Gjykatës kundër Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar (neni 80);

AKTET – ndryshimet kryesore në këtë pjesë lidhen me mënyrën e mbajtjes së proces-verbalit të seancës gjyqësore, duke u riformuluar nenet 115 dhe 116 për t'iu përshtatur zhvillimit aktual të teknologjisë dhe parimit mbi regjistrimin e seancës gjyqësore apo veprimeve procedurale të kryera jashtë saj në format audio apo audiovizive, duke parashikuar si përjashtim mbajtjen me shtypshkrim apo dorëshkrim të proces-verbaleve.

- Gjithashtu, janë riformuluar nenet 123 dhe 124 mbi të drejtat e personave që nuk shohin apo nuk flasin, duke parashikuar detyrimin për zhvillimin e gjykimit në këto raste në prani të interpretit apo përkthyesit të alfabetit Braille.
- Rëndësi paraqesin ndryshimet në Seksionin V mbi pavlefshmërinë e akteve. Kështu, neni 128 është riformuluar duke parashikuar parimin e takstativitetit, se aktet procedurale janë të pavlefshme vetëm në rastet e parashikuara shprehimisht nga kodi. Synimi i përfshirjes së këtij Neni në Kod është gjithashtu mënjanimi i praktikave të ndryshme gjyqësore të lidhura me vlerësimin e pavlefshmërisë së akteve procedurale;
- Në nenet 129 dhe 130 është parashikuar momenti procedural në të cilin mund të paraqiten nga palët kërkesat për pavlefshmërinë relative të akteve, duke u përmendur seanca paraprake;

NJOFTIMET – në këtë kre ndryshimet kryesore konsistojnë në me këto aspekte:

- rregullimi i njoftimit me mënyra të tjera teknike, si posta elektronike dhe telefoni (neni 133) me kusht që të dokumentohet marrja e njoftimit;
- njoftimi i viktimës kur adresa e saj nuk njihet, ose kur numri i viktimave është i madh dhe shkakton zvarritjen e gjykimit, duke u proceduar nëpërmjet njoftimit me shpallje (neni 138);
- njoftimi i parë i të pandehurit të lirë, ku risi e dispozitës është shtimi i paragrafit 7 në nenin 140, i cili detyron të pandehurin të deklarojë një adresë banimi, në të cilin të kryhen të gjitha komunikimet e mëpasshme të procedimit, duke u konsideruar të njoftuara. Ky parashikim do të çojë në rregullimin e procesit penal sa i takon komunikimit të akteve procedurale;
- parashikimi i procedurës së njoftimit të të pandehurit person juridik, duke pasur parasysh problematikën e deritanishme në këtë aspekt (neni 140/a);
- njoftimi i personave të huaj që gëzojnë imunitet, i cili kryhet nëpërmjet ministrisë së punëve të jashtme (neni 142/a).

AFATET – ndryshimi thelbësor në këtë kre është ndryshimi i paragrafit 5 të nenit 147, duke parashikuar pushimin e gjykimit në rast të mosparaqitjes së kërkuesit, si dhe shtimi i paragrafit 7 të dispozitës, duke parashikuar shqyrtimin e ankimit nga gjykata e apelit në Dhomë Këshillimi brenda 10 ditëve. Të dy këto ndryshime çojnë në rregullimin e procesit gjyqësor në shqyrtimin e kërkesës për rivendosjen në afat, referuar problematikave aktuale të evidentuara.

PROVAT – në Kreun I të Titullit IV të Pjesës I janë reflektuar disa ndryshime që lidhen me lirinë e provave dhe çmuarjen e tyre. Konkretisht,

- Në nenin 149 është shtuar paragrafi i dytë, i cili njeh lirinë e provave dhe marrjen e provave atipike, duke parashikuar se gjykata mund ta marrë një provë që nuk rregullohet me ligj në qoftë se ajo vlen për të vërtetuar faktet dhe nuk çënon lirinë e vullnetit të personit, pasi dëgjon palët mbi mënyrën e marrjes së saj. Ky parashikim është shoqëruar me shfuqizimin e paragrafëve 4 dhe 5 të nenit 151;
- Paragrafi i parë i nenit 152 është riformuluar, duke përcaktuar se asnjë provë nuk ka vlerë të paracaktuar nga ligji dhe se gjykata, pas shqyrtimit të provave në tërësi, çmon vërtetësinë dhe fuqinë provuese të tyre, duke argumentuar arsyet ku është mbështetur për të krijuar bindjen e saj. Ky parashikim thekson detyrimin e gjykatës për të analizuar në vendim provat ku ka mbështetur vendimmarrjen e saj.

Më tej, në llojet e provave, janë parashikuar ndryshimet e mëposhtme:

DËSHMIA – në lidhje me këtë lloj prove janë parashikuar këto ndryshime:

- Në nenin 158 është shtuar paragrafi 3 ku ndalohet përjashtimi nga dëshmia për rastet e veprave penale kundër të miturve;
- Është shtuar paragrafi 6 në nenin 160 për marrjen e dëshmisë së personave të infiltuar;
- Është shfuqizuar neni 162, duke u bazuar në parimin e barazisë përpara ligjit të të gjithë shtetasve;
- Në nenin 164 është shtuar e drejta e gjykatës për të vendosur gjobë ndaj dëshmitarit që nuk paraqitet pa shkaqe të arsyeshme;
- Në nenin 165 janë kryer ndryshime, duke reflektuar përjashtimin nga përgjegjësia penale e dëshmitarit të mitur dhe mënyra e pyetjes së tij, si dhe rasti kur dëshmitari kërkon të merret në mbrojtje;
- Është shtuar neni 165/a, në të cilin parashikohen rastet e dëshmitarëve anonimë, duke parashikuar rastet dhe procedurën e ndjekur për situatat kur dëshmitari ose një i afërm i tij mund të jenë në rrezik serioz për jetën a shëndetin e tyre për shkak të dëshmisë.

BALLAFAQIMET – në nenin 169 është shtuar paragrafi i dytë për garantimin e mbrojtjes së të miturit, duke parashikuar se ndalohet ballafaqimi i të pandehurit të rritur me viktimën ose dëshmitarin e mitur.

NJOHJET – në nenin 171 është parashikuar njohja në praninë e psikologut në rastet e personit të mitur, si dhe zhvillimi i njohjes në praninë e mbrojtësit;

- Është shtuar neni 172/a që rregullon detyrimin për t'u paraqitur në procesin e njohjes dhe shoqërimin e detyrueshëm të personit, me përjashtim të rastit kur ai është i mitur, duke shmangur kështu dështimin e procedurës.

EKPERTIMI – në nenin 179 është shtuar pika 3 duke parashikuar mundësinë e caktimit të ekspertëve të huaj në rastet e çështjeve komplekse, të cilat kërkojnë njohuri të posaçme, kur nuk ka ekspertë vendas të fushës.

DOKUMENTET – në nenin 193 janë kryer ndryshimet e nevojshme për rregullimin e rasteve të përdorimit të deklarimeve të dhëna gjatë fazës së hetimeve paraprake edhe nga i pandehuri, duke u lejuar përdorimi i tyre vetëm kur këto deklarime janë marrë në praninë e mbrojtësit, ose në rastin kur i pandehuri jep pëlqimin e tij. Këto ndryshime garantojnë mbrojtjen e të drejtave të të pandehurit në proces, duke rregulluar problematikën aktuale mbi përdorimin e deklarimeve të dhëna gjatë fazës së hetimeve paraprake.

MJETET E KËRKIMIT TË PROVËS – në Kreun III të Titullit IV të Pjesës I janë reflektuar disa ndryshime që lidhen me mjetet e kërkimit të provës dhe konkretisht,

KËQYRJET – këqyrja si mjet i kërkimit të provës ka shfaqur problematikë sa i takon mënyrës së zhvillimit të saj dhe marrjes së provave veçanërisht në rastet e këqyrjes së personave, në raport me të drejtat dhe liritë e tyre personale. Për këtë arsye në projekt-ligj janë parashikuar dispozita të veçanta për këqyrjen e personave të mitur dhe marrjen e materialeve biologjike.

- Në nenin 199 është parashikuar këqyrja e personit me pëlqimin e tij dhe në rastet e të miturve, sipas parashikimeve të nenit 201/a të shtuar;
- Është shtuar neni 201/a, i cili ka parashikuar në mënyrë të detajuar këqyrjen e personit me qëllim marrjen e kampionëve biologjikë ose kryerjen e procedurave mjekësore të detyruara, si dhe veprimet e zhvilluara me të miturit në këto procedura.

Kjo dispozitë zëvendëson plotësisht nenin 199, paragrafin 4, i cili ishte shumë i paqartë për të vendosur mbi një çështje kaq të ndjeshme si kjo, që lidhet me procedurat mjekësore të cilat mund të ndikojnë në liritë themelore si liria personale, e drejta për jetën dhe integriteti fizik.

Në mënyrë që të mbrohen në mënyrë adekuate këto të drejta dhe liri themelore, është parashikuar një procedurë e detajuar.

Prandaj, në paragrafin e parë të këtij neni parashikohet se marrja e mostrës në mënyrë detyruese apo procedurat detyruese mjekësore mund të kryhen vetëm në përputhje me dispozitat e këtij Kodi. Paragrafi i dytë parashikon kërkesën e prokurorit për marrjen e mostrës apo kryerjen e procedurës mjekësore mbi të pandehurin ose person tjetër me pëlqimin e këtij personi. Ky nen liston mostrat që mund të merren nga (flokët, lëkura, qelizat në pjesën e brendshme të gojës, pështyma, gjaku dhe urina) dhe gjithashtu parashikon se këto mostra mund të merren për qëllim të përcaktimit të profilit të ADN-së apo për të krahasuar gjurmët e gjetura me profilin e ADN-së së marrë.

Më tej, ky paragraf parashikon që miratimi me shkrim i personit nga i cili është marrë mostra e ADN-së, nënshkruhet para prokurorit që ka urdhëruar atë. Arsyetja për këtë është, se mostra zakonisht merret gjatë hetimit dhe me urdhër (kërkesë) të prokurorit. Pëlqimi me shkrim është parashikuar me qëllim për të shmangur keqpërdorimin e pëlqimit të dhënë nga i pandehuri ose personi i tretë.

Paragrafi 3 i këtij neni parashikon mundësinë e marrjes së mostrës apo kryerjen e procedurës mjekësore në rast se personi është minoren. Në këtë rast, pëlqimin e japin prindërit ose kujdestari ligjor.

Paragrafi 4 i këtij neni parashikon marrjen e mostrës apo procedurën mjekësore pa pëlqimin e personit të përfshirë. Prandaj, në qoftë se nuk jepet pëlqimi, një procedurë e tillë mund të kryhet me kërkesën e prokurorit dhe me urdhër të gjykatës. Paragrafi 5 parashikon që procedurat e tjera mjekësore që ndikojnë mbi lirinë e personit mund të kryhen vetëm me urdhër të gjykatës. Është e rëndësishme të theksohet se mund të kryhen

vetëm ndërhyrjet që shkaktojnë cënimin minimal në marrjen e mostrës. Në çdo rast, këto lloj aktesh nuk mund të merren në qoftë se ato mund të rrezikojnë jetën e personit ose, nëse ato mund të shkaktojnë vuajtje të padëshiruar.

Paragrafi 6 i këtij neni parashikon përmbajtjen e vendimit të gjykatës, ndërsa paragrafi 7 i të njëjtit nen siguron që të paktën 3 ditë para se të merret mostra, të njoftohet personi përkatës objekt i marrjes së mostrës apo procedurës mjekësore dhe personat e tjerë të lidhur me të.

Paragrafi 8 i këtij neni parashikon paraqitjen me detyrim për personat të cilët janë objekt i marrjes së mostrës ose procedurës detyruese mjekësore të përcaktuar me vendim të gjykatës, të cilët nuk paraqiten në vendin e caktuar për tu marrë këto mostra. Paragrafi 9 i këtij neni ka për qëllim sigurimin e marrjes së mostrës në rast se ka një arsye për të besuar se informacioni që kërkohet mund të humbasë ose mund të humbasë vlerën. Në raste të tilla, marrja e mostrës do të kryhet pa vendim të gjykatës dhe vetëm me urdhër të prokurorit.

Në këto raste, prokurori i kërkon gjykatës të vlerësojë urdhrin e dhënë brenda 48 orëve. Qëllimi i këtij vlerësimi është shmangia e çdo keqpërdorimi të mostrës të marrë. Procedura mjekësore nuk është lënë jashtë në këto raste për të shmangur mundësinë që, për psh. droga e gëlltitur të absorbohet apo të humbasë në mënyra të ndryshme. Janë parashikuar afatet për gjykatën për të vendosur lidhur me kërkesën e prokurorit, pasi marrja e mostrës së ADN-së apo procedura mjekësore është një çështje delikate. Paragrafi 10 i këtij neni parashikon rregullat të cilat duhet të ndiqen në rast të marrjes së mostrës ose procedurës mjekësore. Është parashikuar prania e detyrueshme e avokatit mbrojtës nëse mostra duhet të merret nga i pandehuri sipas paragrafit 11 të këtij neni, ndërsa paragrafi 12 parashikon praninë e detyrueshme të kujdestarit ligjor, të prindit ose personit të besuar në rast se personi është i mitur. Paragrafi 13 i këtij neni rregullon rastet kur marrja e mostrës dhe rezultatet e analizave janë të pavlefshme.

Në këtë aspekt është për t'u përmendur vendimi i GJEDNJ Jalloh v. Gjermanisë (Aplikimi nr. 54810/00), në të cilin Gjykata është shprehur se: *"... 69. Për sa i përket ndërhyrjeve mjekësore të cilave një person i ndaluar u nënshtrohet kundër vullnetit të tij apo të saj, neni 3 i Konventës vendos një detyrim mbi shtetin për të mbrojtur mirëqenien fizike të personave të privuar nga liria, për shembull, duke u ofruar atyre ndihmën e nevojshme mjekësore. Prapsepap, personat në fjalë mbeten nën mbrojtjen e nenit 3, kërkesat e të cilit nuk lejojnë përjashtime (Mouisel, cituar më lart, § 40, dhe Naumenko, cituar më lart, § 112). Një masë e cila është e nevojshme nga ana terapeutike nga pikëpamja e parimeve të përcaktuara të mjekësisë, në parim nuk mund të konsiderohet si çnjerëzore dhe degraduese (shih, në veç Kundër, Herczegfalvy v. Austrisë, 24 Shtator 1992 § 82, Seria A nr. 244, dhe Naumenko, cituar më lart, § 112). Kjo mund të thuhet, për shembull, në lidhje me të ushqyerin me zor që bëhet me qëllim për të shpëtuar jetën e*

një të burgosuri i cili me vetëdije refuzon të marrë ushqim. Megjithatë, Gjykata duhet të sigurohet se ekziston një domosdoshmëri mjekësore e shfaqur në mënyrë bindëse dhe se ekzistojnë garancitë procedurale për vendimin, për shembull për të detyruar të ushqyerin dhe se ato janë respektuar (shih Nevmerzhitsky v. Ukrainës, nr. 54825/00, § 94, GJEDNJ 2005-II). 70. Edhe kur nuk është e motivuar nga arsyet e nevojës mjekësore, nenet 3 dhe 8 të Konventës, si të tilla, nuk e ndalojnë rekursin ndaj një procedure mjekësore në kundërshtim me vullnetin e një të dyshuari, për të marrë prej tij prova të përfshirjes së tij në kryerjen e një veprë penale. Kështu, institucionet e Konventës kanë parë në disa raste se marrja e mostrave të gjakut apo pështymës kundër vullnetit të të dyshuarit me qëllim për të hetuar një veprë penale nuk ka sjell shkelje të këtyre neneve në rrethanat e rasteve të shqyrtuara prej tyre (shih, ndër të tjera, X v. Holandës, nr. 8239/78, vendimi i Komisionit i datës 4 dhjetor 1978, Vendime dhe Raporte (DR) 16, f. 187-89, dhe Schmidt v. Gjermanisë (vendim), nr. 32352/02, 5 Janar 2006). 71. Megjithatë, çdo rekurs ndaj një ndërhyrjeje të detyrueshme mjekësore për të marrë prova për një krim duhet të justifikohet në mënyrë bindëse mbi faktet e një rasti të veçantë. Kjo është veçanërisht e vërtetë, kur procedura ka për qëllim të marrë nga brenda trupit të individit provën e vërtetë të krimit për të cilin ai dyshohet. Natyra veçanërisht e bezdisshme e një akti të tillë kërkon një shqyrtim të rreptë të të gjitha rrethanave përreth. Në lidhje me këtë, duhet patur parasysh rëndësia e veprës penale në fjalë. Gjithashtu, autoritetet duhet të demonstrojnë se kanë marrë në konsideratë edhe metodat alternative të mbledhjes së provave. Për më tepër, procedura nuk duhet të passjellë ndonjë rrezik të ndonjë dëmtimi të qëndrueshëm për shëndetin e një të dyshuari (shih, mutatis mutandis, Nevmerzhitsky, cituar më lart, §§ 94 dhe 97, dhe Schmidt, cituar më lart). 72. Për më tepër, përsa i përket ndërhyrjeve të kryera për qëllime terapeutike, mënyra në të cilën një person i nënshtrohet një procedure të detyrueshme mjekësore në mënyrë që të merret provë nga trupi i tij nuk duhet të kalojë nivelin minimal të ashpërsisë përshkruar nga praktika gjyqësore e Gjykatës në nenin 3 të Konventës. Në veç Kundër, duhet marrë parasysh nëse personi në fjalë ka përjetuar dhimbje të rënda fizike apo vuajtje si rezultat i ndërhyrjes së detyrueshme mjekësore (shih Peters v. Holandës, nr. 21132/93, vendim i Komisionit i datës 6 prill 1994, DR 77 -B, Schmidt, i cituar më lart, dhe Nevmerzhitsky, i cituar më lart, §§ 94 dhe 97). 73. Në raste të tilla, një konsideratë tjetër substanciale është nëse procedura e detyrueshme mjekësore urdhërohet dhe administrohet nga mjekët dhe nëse personi në fjalë është vënë nën mbikëqyrje të vazhdueshme mjekësore (shih, për shembull, Ilijkov v. Bullgarisë, nr. 33977/96, vendim i Komisionit i 20 tetorit 1997, i paraportuar) "

- Është shtuar neni 201/b, i cili përcakton procedurën e asgjësimit të kampionëve biologjikë të marrë në përputhje me parashikimet e vendimit kuadër 2008-977 për mbrojtjen e të dhënave personale të përpunuara në kuadër të bashkëpunimit policor dhe gjyqësor në çështjet penale dhe Direktivën e BE-së 95/46 / KE të Parlamentit Evropian

dhe të Këshillit të 24 tetorit 1995 mbi mbrojtjen e individëve në lidhje me përpunimin e të dhënave personale dhe lëvizjen e lirë të këtyre të dhënave.

KONTROLET – Ky seksion është ndryshuar me synimin e përgjithshëm për të parashikuar dispozita më të qarta në kryerjen e kontroleve të tilla si; parashikimi i qartë dhe i saktë i përmbajtjes së urdhërit të kontrollit, mundësinë për avokatin që të jetë i pranishëm në rastin e këqyrjes së vendit, dispozitë të qartë për kontroll në rast flagrance (të cilat kryhen pa urdhër të gjykatës) dhe dispozitë të qartë për kryerjen e kontrollit kur është lëshuar vendimi i gjykatës, por nuk është e nevojshme apo nuk ka mundësi për tu paraqitur për shkak të rrethanave të veçanta. Kjo e fundit do të ndihmonte në shmangien e debatit aktual publik kur kontrolli në publik mund të kryhet pa e paraqitur urdhër kontrollin. Është e rëndësishme të theksohet opinionin i Komisionit të Venecias (CDL-AD 2010) 040) në lidhje me kontrollin: *"... Në çdo rast, veprimet e prokurorit të cilat ndikojnë në të drejtat e njeriut, si kontrolli apo ndalimi, duhet të mbeten nën kontrollin e gjyqtarëve. Në disa vende një "veprim i njëanshëm prokurorial" duket se të çon në një aprovim kuazi-automatik të të gjitha kërkesave të tilla prej prokurorëve. Ky është një rrezik jo vetëm për të drejtat e njeriut të personave në fjalë, por për pavarësinë e gjyqësorit në tërësi ... "*

- Neni 202 është riformuluar duke parashikuar përmbajtjen e vendimit të kontrollit, afatin e kryerjes së tij, rastin e ankimit në gjykatën e apelit, si shqyrtimin nga ana e kësaj gjykate të ankimit brenda 24 orëve;
- Në paragrafin e parë të 203 është vendosur kufizimi i kryerjes së kontrollit pas dorëzimit të sendit vetëm në rastet kur edhe pas dorëzimit ekziston dyshimi se nga kontrolli mund të zbulohen gjurmë apo sende të tjera që lidhen me veprën penale;
- Në paragrafin e dytë të nenit 204 është parashikuar garancia për zhvillimin e kontrollit nga një person i të njëjtës gjini për të garantuar mbrojtjen e dinjitetit të personit;
- Në paragrafët 2, 3 dhe 4 të nenit 205 është parashikuar procedura e ndjekur në rastet e kontrollit të vendeve, duke u përcaktuar prania e detyrueshme e mbrojtësit të zgjedhur dhe në mungesë të tij, e një mbrojtësi të caktuar kryesisht nga organi procedues. Parashikimi i kësaj procedure garanton mënyrën e zhvillimit të kontrollit dhe të drejtat e personit ndaj të cilit kryhet kontrolli. Gjithashtu, në paragrafin 6 të dispozitës është parashikuar rasti kur personi apo pronari a poseduesi i sendit në të cilin do të kryhet kontrolli nuk gjenden, duke u kërkuar në mënyrë të detyrueshme prania e mbrojtësit;
- Neni 207 është riformuluar, për të qenë në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe praktikën e GJEDNJ-së. Konkretisht kjo dispozitë parashikon sekuestrimin e sendeve të gjetura gjatë kontrollit në 3 situata të ndryshme:

- a) Sekuestrimin e sendeve të gjetura gjatë kontrollit, me kushtin që ato të jenë sende të përcaktuara në vendimin për lejimin e kontrollit;
- b) Lejimin e sekuestrimit edhe të sendeve të tjera të gjetura gjatë kontrollit, që nuk përfshihen në vendimin përkatës, por që lidhen me të njëjtën vepër penale vetëm duke respektuar dispozitat për sekuestrimet;
- c) Lejimin e sekuestrimit edhe të sendeve të gjetura gjatë kontrollit, të cilat as nuk janë të përcaktuara në vendimin për lejimin e kontrollit dhe as nuk lidhen me veprën penale, por që lidhen me një vepër tjetër penale që ndiqet kryesisht.

Në dy rastet e fundit kriteret që zbatohen për kryerjen e sekuestrimit janë ato të parashikuara nga neni 301 i kodit.

SEKUESTRIMET – ndryshimet në këtë seksion lidhen me rregullimin e veprimeve të prokurorit në rastet e sekuestrimit të dokumentave apo akteve me karakter sekret, afatet e kundërshtimit të vendimit të sekuestrimit, si dhe mënyrën e ruajtjes së kampionëve të sendeve të sekuestruara. Konkretisht:

- Në nenin 211 janë riformuluar paragrafët 2 dhe 3 duke parashikuar kërkimin e konfirmimit mbi karakterin sekret të dokumentave po akteve të kërkuara për t'u sekuestruar dhe procedimin e organit për sekuestrimin vetëm pas dhënies së konfirmimit, ose moskthimit të përgjigjes nga organi kompetent;
- Është shtuar neni 211/a, i cili rregullon rastin e sekuestrimeve në zyrat e shërbimeve informative, procedurë kjo e nevojshme për t'u parashikuar në mënyrë të detajuar nga kodi;
- Në nenin 212 është parashikuar kundërshtimi i vendimit të sekuestrimit brenda afatit 10 ditor në gjykatën e apelit dhe afati i shqyrtimit të ankimit nga kjo gjykatë po brenda 10 ditësh, duke u parashikuar pezullimi i procedurës në çdo rast deri në marrjen e këtij vendimi;
- Në paragrafët 4, 5 dhe 6 të nenit 215 është parashikuar për herë të parë në kod mënyra e marrjes dhe ruajtjes së kampionëve të sendeve të sekuestruara, për të shmangur mbajtjen e të gjithë materialit të sekuestruar, veçanërisht në rastet kur sendet apo lëndët janë të rrezikshme, duke u autorizuar Ministria përkatëse për nxjerrjen e akteve nënligjore për miratimin e detajuar të procedurës.

PËRGJIMET – ndryshimet në këtë seksion lidhen me rregullimin e veprimeve të prokurorit në rastet e sekuestrimit të dokumentave apo akteve me karakter sekret, afatet e kundërshtimit të vendimit të sekuestrimit, si dhe mënyrën e ruajtjes së kampionëve të sendeve të sekuestruara. Konkretisht:

- Në nenin 221 janë ndryshuar shkronjat a) dhe b) të pikës 1, si dhe pika 2. Risia kryesore e këtij neni është zgjerimi i objektit të zbatimit me qëllim që të lejohet kryerja e përgjimeve për veprat penale të kryera me dashje që dënohen me më pak se shtatë vjet.

Në këtë kontekst germa 'a', paragrafi 1, i këtij neni është ndryshuar për të ulur dënimin për veprat penale nga shtatë vjet në katër vjet në maksimum për të cilat lejohet përgjimi. Ndryshimi i bërë në këtë nen është në pajtim me konstatimet e Raportit të Task Forcës së KPP-së i cili shprehet si më poshtë "Pragu i dënimit prej shtatë vjetësh për lejimin e përgjimeve duhet të ulet në katër vjet". Maksimumi i shtatë vjetëve, siç ishte i parashikuar më parë, ishte tepër i lartë dhe përgjimet nuk mund të lejoheshin në hetimin e krimeve të caktuara të rëndësishme dhe të rënda, sipër shembull, korrupsioni. Ulja e dënimit në maksimum jo më pak se katër vjet është në pajtim dhe i referohet kuptimit të krimeve të rënda të parashikuara në Konventën e Palermos kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar dhe dy protokolleve të saj, të ratifikuara nga Shqipëria me ligjin nr. 8920, datë 11.7.2002, i cili parashikon në Nenin 2, germa b, të tij "*Krime të rënda*" janë sjellje që përbëjnë një vepër penale të dënueshme me heqje lirie maksimalisht prej të paktën katër vjet ose një dënim më i rëndë".

Në Kodin Penal shqiptar janë parashikuar dënime të ndryshme për veprat penale të korrupsionit të cilat çojnë drejt dy standardeve për të lejuar përgjimet gjatë hetimeve. Në këtë kontekst, për disa vepra penale të korrupsionit përgjimi lejohet dhe për disa të tjerë jo.

Konkretisht, përgjimi së fundmi lejohet për "*Korrupsionin pasiv të personave që ushtrojnë funksione publike*" të parashikuar në Nenin 259, që dënohet me burgim nga dy deri në tetë vjet; "*Korrupsioni pasiv nga zyrtarët e lartë shtetërorë ose zyrtarët vendorë të zgjedhur*" (Neni 260) dënohet me burgim nga dy deri në dymbëdhjetë vjet; "*Korrupsioni pasiv për gjyqtarët, prokurorët dhe punonjësit e tjerë të sistemit të drejtësisë*" (Neni 319/ç) dënohet me burgim nga tre deri në dhjetë vjet.

Nga ana tjetër, sipas dispozitave të tashme të Kodit Penal përgjimi nuk lejohet për "*Korrupsionin pasiv të personave që ushtrojnë funksione publike*", (Neni 244) që dënohet me burgim nga gjashtë muaj deri në tre vjet; "*Korrupsioni aktiv në sektorin privat*" (Neni 164/a) që dënohet me burgim nga tre muaj deri në tre vjet; "*Korrupsioni pasiv në sektorin privat*" (Neni 164/b) dënohet me burgim nga gjashtë muaj deri në pesë vjet; "*Korrupsioni aktiv i zyrtarëve të lartë shtetërorë dhe përfaqësuesve vendorë*" (Neni 245) dënohet me burgim nga një deri në pesë vjet.

Për më tepër, në Kodin Penal shqiptar janë parashikuar vepra të tjera penale për të cilat nuk lejohet përgjimi duke patur parasysh dënimin përkatës të dhënë, si: "*Ushtrimi i ndikimit të paligjshëm mbi nëpunësit publikë*" (Neni 245/1) që dënohet me burgim nga gjashtë muaj deri në katër vjet; "*Fshehja e të ardhurave*" (Neni 180) para grafi i parë, që dënohet me një gjobë ose deri në tre vjet burgim; "*Falimentim i provokuar*" (Neni 193) që dënohet me gjobë ose deri në tre vjet burgim.

Sa më sipër, me qëllim që të kryhet një hetim i suksesshëm dhe shkelësit të nxirren para gjykatës, përgjimi, si një nga veprimet më të rëndësishme procedurale, duhet të lejohet për veprat penale që dënohen me jo më pak se katër vjet në maksimum.

Ulja e dënimit të veprave penale jo më pak se katër vjet në maksimum është në pajtim dhe parashikohet me ligjet e tjera, si Ligji nr. 10173 datë 22.10.2009 “Mbi mbrojtjen e dëshmitarëve dhe bashkëpunëtorët e drejtësisë”. Neni 2 i këtij ligji parashikon që *“Dispozitat e këtij ligji janë të zbatueshme për veprat penale të kryera me qëllim për të cilat ligji parashikon një dënim me burgim jo më pak se katër vjet...”*.

Shkronja b) e paragrafit 1 të këtij neni është ndryshuar me qëllim që të lejohet që ky instrument të përdoret në rast se vepra penale është kryer me dashje nëpërmjet mjeteve të telekomunikimit ose përdorimit të informacionit ose teknologjive kompjuterike.

Ndërsa përgjimi procedural është i parashikuar në nenet e mësipërme, procedurat, autoritetet dhe shkaqet bazuar në të cilat zhvillohet përgjimi parandalues në Republikën e Shqipërisë janë parashikuar në Ligjin e veçantë nr. 9157, datë 4.12.2003, *“Mbi përgjimin e telekomunikimit”*.

Në lidhje me përgjimin parandalues, praktika gjyqësore e GJEDNJ-së thekson sa më poshtë në çështjen Bykov. Russia (Kërkesa nr. 4378/02) datë 10 Mars 2009: *“78. Gjykata ka konsideruar vazhdimisht që kur bëhet fjalë për përgjimin e komunikimeve për qëllimet e një hetimi policor, “ligji duhet të jetë i qartë në masë të mjaftueshme në kuptimin që t’u japë qytetarëve një tregues të përshtatshëm në lidhje me rrethanat dhe kushtet në të cilat autoritetet publike janë të autorizuar t’i kthehen kësaj ndërhyrjeje të fshehtë dhe potencialisht të rrezikshme në të drejtat e jetës private dhe korrespondencës. 79. Sipas mendimit të Gjykatës, këto parime zbatohen në mënyrë të njëjtë për përdorimin e një mjeti të transmetimit radiofonik, i cili, në kuptimin e natyrës dhe shkallës së ndërhyrjes përkatës, është virtualisht e njëjtë me përgjimin telefonik”*.

- Në nenin 222 është parashikuar detyrimi i gjykatës për të lejuar përgjimin me vendim të arsyetuar vetëm në rastet kur në ngarkim të personit ekziston një dyshim i arsyeshëm dhe i bazuar në prova se ka kryer një vepër penale (pika 1), shqyrtimin e kërkesës së prokurorit në Dhomë Këshillimi brenda 24 orëve, si dhe e drejta e ankimit dhe shqyrtimi nga gjykata e apelit brenda 48 orëve (pika 3). Këto rregullime synojnë të shmangin çdo procedurë abuzive të përgjimit, si dhe shqyrtimin e këtyre kërkesave në një afat sa më të shkurtër nga gjykata mbi bazën e shkaqeve të paraqitura në mënyrë të shkruar nga prokurori;
- Është shtuar neni 226/a. Ky nen është propozuar për të bërë të mundur dhe lehtësuar mbledhjen e të dhënave përkatëse për qëllime të procedimit. Gjatë viteve është vënë re se përgjimi nuk është i vetmi mjet që nevojitet për të kryer hetime të suksesshme. Për më tepër ajo çka nevojitet nuk është vetëm ndjekja e komunikimeve ndërmjet dy ose më shumë personave por duhet të dihet edhe vendndodhja e pajisjeve me të cilat është komunikuar ose frekuencën e komunikimeve. Mbledhja e këtyre të dhënave mund të lehtësojë hetimin dhe të çon tek autori i veprës penale ose tek vendi në të cilin është kryer veprimi penal dhe se si ka ndodhur. Deri tani mbledhja e të dhënave ka qenë e paqartë e parashikuar në nenin 222. Është e paqartë sikundër i referohet vendeve publike ndërkohë që vendosja e pajisjeve zbuluese mund të parashikohet jo ekskluzivisht për vende publike. Për më tepër nuk është parashikuar mundësia për të kërkuar pjesën tjetër të të

dhënave të nevojshme për hetime të mëtejshme duke qenë se teknologjia si e tillë po përmirësohet çdo ditë.

Për këtë arsye, në paragrafin e parë të këtij neni është parashikuar që prokurori mund të nxjerrë një vendim për të mbledhur të dhënat. Sikundër të dhënat që supozohen të mblidhen janë të përgjithshme dhe nuk përfshijnë përmbajtjen e bisedimeve ose të emaileve ato janë më pak intruzive çka përbën edhe arsyen që autorizimi duhet të jepet vetëm nga prokurori. Mënyra se si është parashikuar është në përputhje me nenin 101 të Ligjit për komunikimet elektronike në Republikën e Shqipërisë. Sipas dispozitës së përmendur të këtij ligji është parashikuar se sipërmarrësit e rrjeteve dhe të shërbimeve të komunikimeve elektronike publike detyrohen të ruajnë dhe të administrojnë, për një afat 2-vjeçar. Është parashikuar gjithashtu që këto të dhëna duhet t'i jepen autoritetit procedurës sipas kërkesës.

TITULLI V, MASAT E SIGURIMIT – ndryshimet e dispozitave që lidhen me kushtet dhe kriteret e caktimit dhe zbatimit të masave të sigurimit synojnë përcaktimin e rregullave që qarta për rastet e kufizimit të lirisë personale, si dhe rregullimin më të saktë në legjislacion të llojeve të masave të tjera të sigurimit pasuror, si garancia pasurore, me qëllim shtimin e aplikimit të tyre në praktikë. Për këtë arsye janë parashikuar ndryshimet e mëposhtme:

- Në nenin 228 është shtuar paragrafi 1/1, në të cilin janë parashikuar kriteret që duhet të mbajë në vëmendje gjykata për vlerësimin e ekzistencës së “dysimit të arsyeshëm të bazuar në prova”. Ky paragraf është shtuar për të orientuar gjykatën mbi dispozitat konkrete ku duhet të bazohet në vendimmarrjen e saj, duke shmangur çdo vendimmarrje të pabazuar dhe të paarsyetuar në përcaktimin e standardit të dysimit të arsyeshëm të bazuar në prova;
- Në paragrafin e dytë është shtuar ndalimi për vendosjen e masave të sigurimit edhe në rastet kur ka shkaqe të shuarjes së dënimit, për të shmangur marrjen arbitrare të masave të sigurimit;
- Në vijim të paragrafit 1/1, në paragrafin 3 shkronja a) është riformuluar, duke parashikuar detyrimin e gjykatës për të arsyetuar rrethanat konkrete të faktit për të cilat ekzistojnë shkaqet që vënë në rrezik marrjen ose vërtetësinë e provës;
- Në paragrafin 3 të nenit 229 është reflektuar respektimi i parimit të “interetit më të lartë të fëmijës”, si standard i detyrueshëm për t’u respektuar nga të gjitha organet proceduese;
- Në neni 230 është ndryshuar termi “fëmijë në gj”, duke u ndaluar vendosja e masave të sigurimit për nënat që ushtrojnë përgjegjësinë prindërore për fëmijë deri në 3 vjeç, duke u nisur nga parimi i mbrojtjes së interesit më të lartë të fëmijës, si dhe nga parimi i humanizmit, me përjashtim të veprave për krime të rënda që dënohen më maksimum me jo më pak se 10 vjet, ose në rastet e veprave penale të dhunës në familje apo ndaj të miturit;

- Neni 236 ka ndryshuar tërësisht në formulim, duke parashikuar aplikimin e garancisë pasurore si masë sigurimi si në rastet kur masa e sigurimit arrest në burg është caktuar dhe kërkohet zëvendësimi i saj, ashtu edhe në rastet kur kërkohet caktimi i masës së sigurimit arrest në burg. Në çdo rast, për aplikimin e garancisë pasurore masa e sigurimit arrest në burg duhet të jetë vendosur apo të kërkohet të vendoset vetëm në rastin e rrezikut të ikjes.

Dispozita i ka parashikuar të dy rastet e mësipërme, për të mundësuar aplikimin e garancisë pasurore si masë sigurimi apo mënyrë alternative e masës së sigurimit arrest në burg të vendosur në rastet e rrezikut të ikjes, duke parashikuar një procedurë të thjeshtë dhe efektive, e cila ka munguar në dispozitën aktuale;

- në pikën 2 të nenit 237 është parashikuar që në rastet e caktimit të masës së sigurimit arrest në shtëpi gjykata të përcaktojë edhe mënyrën e ekzekutimit dhe mbikëqyrjes së saj, duke lënë hapësirën që në këto raste gjykata të aplikojë eventualisht edhe legjislacionin aktual mbi mbikëqyrjen elektronike apo mbikëqyrjen nëpërmjet forcave të rendit në rastet që e konsideron të nevojshme;
- Në paragrafin 1 të nenit 244 është shtuar parashikimi që gjykata vendos mbi kërkesën e prokurorit për caktimin e masës së sigurimit në dhomë këshillimi, duke i dhënë kështu kuptim parashikimit aktual të nenit 248 mbi marrjen në pyetje të personit të arrestuar, parashikim i cili është keqkuptuar dhe zbatuar gabim në praktikë, duke u konsideruar kjo seancë thjesht si seancë verifikimi e identitetit të personit të arrestuar.

Në të kundërt nga aplikimi në praktikë, ligji ka si synim caktimin e masës së sigurimit arrest në burg në mungesë në rastet e ngutshmërisë dhe seanca e marrjes në pyetje të të pandehurit është një seancë reale, në të cilën gjykata duhet t'i nënshtrojë debatit gjyqësor ekzistencën e kushteve dhe kritereve për caktimin e masës së sigurimit, duke marrë edhe provat eventuale të mbrojtjes;

- Në nenin 247 janë shtuar paragrafët 3/2 dhe 3/3 në të cilët është dhënë kuptimi i personit të ikur, duke pasur kjo dispozitë efekt më pas edhe në rastet e gjykimit në mungesë për të përcaktuar se cili do të konsiderohet person që i fshihet drejtësisë;
- Në nenet 255 dhe 256 janë shtuar parashikimet mbi veprimet e policisë gjyqësore në zbatimin e masave të sigurimit, duke reflektuar edhe ndryshimet mbi letrën e të drejtave dhe pyetjen e të pandehurit;
- KREU V në të cilin parashikohen rastet e revokimit, zëvendësimit apo shuarjes së masave të sigurimit ka pësuar disa shtesa dhe ndryshime që lidhen kryesisht me garantimin e lirisë së personit dhe shqyrtimin sa më të shpejtë të kërkesave që lidhen me të, si dhe me rregullimin e procedurave të shqyrtimit të këtyre kërkesave, e cila në praktikë ka paraqitur probleme.

- Kështu, është futur koncepti i caktimit të një ose më shumë masave ndaluese në rastet e mosrespektimit të masës së caktuar, ose zëvendësimi i masës me një masë më të rëndë gjithnjë mbi bazën e kërkesës së prokurorit (neni 260);
- Në nenin 261 është shtuar paragrafi 2, i cili ka parashikuar detyrimin e palës që paraqet kërkesën për ta shoqëruar atë me provat e nevojshme shkresore dhe detyrimin e gjykatës për të shqyrtuar kërkesën brenda 24 orëve nga momenti i paraqitjes së saj, pasi të njoftojë palët. Për të shmangur situatat absurde të ndodhura në praktikë ku prokurorët nuk paraqiten në shqyrtimin e kërkesave me objekt zëvendësimin e masave të sigurimit, duke shkaktuar kështu zvarritje të gjykimit, është parashikuar se mosparaqitja e palëve nuk pengon shqyrtimin nga ana e gjykatës;
- Në nenin 261 është shtuar paragrafi i fundit që përcakton si gjykatë kompetente për shqyrtimin e kërkesave të paraqitura në periudhat e ndërmjetme të gjykimit (pra kur çështja nuk është në gjykim në gjykatën e themelit) nga gjykata ku ndodhen fizikisht aktet, e cila ka edhe mundësinë reale më të lartë për të shqyrtuar këto kërkesë, duke qenë se dosja ndodhet fizikisht në këtë gjykatë;
- Në nenin 263 janë kryer ndryshimet e nevojshme të fjalës “minimum” me atë “maksimum”, të cilat kanë qenë gabim i dispozitës aktuale.

HETIMET PARAPRAKE - Pozita dhe roli i prokurorit në fazën e hetimit paraprak

Prokurori mbetet figura qendrore gjatë fazës së hetimeve paraprake dhe në projekt janë mbajtur në vëmendje edhe parashikimet e ligjit të ri për prokurorinë, duke u parashikuar mënyra e kontrollit të veprimeve të kryera nga prokurori gjatë hetimeve paraprake dhe në përfundim të tyre.

- Në nenet 288 dhe 289 janë reflektuar dispozitat kushtetuese për kufizimin e imunitetit të deputetit dhe procedurën e ndjekur në rastin e kërimit të autorizimit nga Kuvendi për caktimin e masës së sigurimit arrest në burg, apo mundësinë e caktimit të një mase tjetër sigurimi pa nevojën e një autorizimi;
- Duke qenë se çdo kërkesë e palëve gjatë fazës së hetimeve paraprake shqyrtohet nga i njëjti gjyqtar, në nenin 279 fjala “aktet” është zëvendësuar me fjalën “veprimet”, duke reflektuar kështu rregullimin e saktë ligjor;
- Në nenin 291 paragrafi 2 ka ndryshuar sa i takon njoftimit të prokurorit për mosfillimin e procedimit penal personave që kanë bërë kallëzim ose ankim, viktimës ose trashëgimtarëve të saj, të cilëve u njihet e drejta e ankimit brenda 10 ditëve nga njoftimi i vendimit;
- Në nenin 291 është shtuar parashikimi në rastet e veprave që ndiqen me ankim ku në ankimin kundër vendimit të mosfillimit të kërkohen specifikisht dhe veprimet konkrete që duhet të ndërmarrë prokurori, siç janë regjistrimi i procedimit, objektin e hetimeve si dhe burimet e nevojshme të provave;

- Në nenin 291 parashikuar procedura e ndjekur për shqyrtimin e ankimit, e cila do jetë brenda 30 ditëve si rregull në prani të palëve, por në rast se palët nuk paraqiten, mbi aktet, si dhe afati 30 ditor për shqyrtimin e ankimit nga gjykata e apelit në rast të ushtrimit të kësaj të drejte nga palët;
- Në nenin 292 (Rifillimi i hetimeve) është bërë një riformulim më i saktë i rasteve të rifillimit të hetimeve, për të garantuar të drejtat e të pandehurit;
- Në nenin 293 gjithashtu është vendosur një afat konkret në lidhje me referimin që policia gjyqësore duhet të bëjë tek prokurori, duke mbartur dhe detyrimin për të përcaktuar provat që janë mbledhur, si dhe veprimet e kryera;
- Në nenin 294 është shtuar paragrafi i fundit, duke parashikuar mundësinë e oficerit të policisë gjyqësore për të caktuar ekspertë, duke bërë kështu më efektiv hetimin;
- Në nenet 294/b – 298 janë kryer riformulime të dispozitave për t'i bërë ato më efektive dhe janë shtuar elementë të paraqitur si problematikë nga praktika mbi infiltrimin në përbërjen e grupi kriminal apo kontrollet;
- Neni 305 (marrja përsipër e hetimeve) është riformuluar në përputhje me parashikimet mbi pavarësinë e prokurorit në hetim, duke parashikuar mundësinë e drejtuesit të prokurorisë për të marrë përsipër hetimet vetë vetëm në rastet kur ka një ankesë për mosveprimin e prokurorit për ushtrimin e ndjekjes penale apo pushimin e çështjes. Në këtë rast drejtuesi i prokurorisë duhet të arsyetojë vendimin e tij dhe abuzimi me këtë të drejtë përbën shkak procedimi disiplinor për të sipas ligjit të posaçëm.

SIGURIMI I PROVËS - Në KREUN VI janë riformuluar pjesërisht dispozitat mbi institutin e sigurimit të provës, duke u bërë procedura më efektive në kohë, si dhe duke reflektuar seancën paraprake. E rëndësishme është të theksohet se në ligj është parashikuar shprehimisht se gjyqtari që zhvillon seancën për marrjen e provës është i njëjti gjyqtar që do të shqyrtojë çështjen në themel, duke shmangur kështu cdo keqkuptim të praktikës gjyqësore mbi papajtueshmërinë e gjyqtarit që merr provën për të gjykuar çështjen në themel.

AFATET E HETIMEVE PARAPRAKE - Kodi i Procedurës Penale ka normuar afatet përkatëse brenda të cilëve duhet të përfundojnë hetimet paraprake, por nuk ka parashikuar në mënyrë të qartë se cilat janë pasojat që vijnë në rast të përfundimit të tyre. Kjo ka bërë që në praktikën gjyqësore të mbahet edhe qëndrimi se pas përfundimit të afatit të hetimeve nuk mund të kryhet më asnjë veprim procedural, përfshirë njoftimin e akuzës, marrjen si të pandehur dhe paraqitjen e kërkesës për gjykim. E njëjta problematikë konstatohet edhe në rastet e shfuqizimit nga gjykata të vendimit të prokurorit për zgjatjen e afatit të hetimit, ku prokurorit nuk i përcaktohet një afat brenda të cilit të vendosë në lidhje me fatin e procedimit, duke e lënë në këtë mënyrë pa zgjidhje çështjen. Kodi i Procedurës Penale nuk përcakton qartësisht pasojat dhe veçanërisht nëse termi “veprime hetimore”, lidhet vetëm me marrjen e provave.

Për këtë arsye në këto dispozita janë kryer ndryshimet e mëposhtme:

- Paragrafi i parë i nenit 323 është riformuluar, duke parashikuar se brenda tre muajve nga data në të cilën emir i personit që i atribuohet vepra penale është shënuar në regjistrin e njoftimit të veprave penale, prokurori kërkon dërgimin e çështjes në gjyq ose vendos pushimin e saj. Periudha e zgjatjes së afatit është parashikuar gjashtë mujor në rastin e Prokurorisë së Posaçme (neni 324);
- Për të rregulluar pasojën në rastin e pranimit të ankimit ndaj vendimit të zgjatjes së afatit në nenin 325 është parashikuar se në këto raste prokurori ka 15 ditë kohë për të përfunduar hetimet, duke qenë të vlefshme të gjitha veprimet e kryera prej tij. Ky parashikim ka si qëllim dhënien e mundësisë së përfundimit të çështjes nga prokurori, vendimi i të cilit për zgjatjen e afatit të hetimit nuk është miratuar nga gjykata;
- Ky rregullim është reflektuar edhe në ndryshimet e parashikuara në nenin 327, në të cilat është parashikuar procedura e ndjekur nga prokurori në përfundim të hetimeve. Për të garantuar marrjen edhe të provave të kërkuara nga mbrojtja, është parashikuar detyrimi i prokurorit për njoftimin e vendimit të tij për përfundimin e hetimeve mbrojtjes, e cila ka të drejtë të kërkojë marrjen e provave shtesë, apo pyetjen e të pandehurit. Në rastin e parë prokurori ka një periudhë 30 ditore apo maksimalisht 2 mujore për të marrë provat e kërkuara nga mbrojtja, ndërsa pyetjen e të pandehurit ka detyrimin ta bëjë në çdo rast. Pas përfundimit, prokurori ka detyrimin të vendosë për të kërkuar dërgimin e çështjes për gjykim ose pushimin e saj;
- Shkronja dh) e nenit 328 është riformuluar duke parashikuar si rast pushimi një rast mjaft të hasur në praktikë. Gjithashtu, është shtuar paragrafi i dytë, duke rregulluar veprimet e prokurorit në rastin e marrjes së vendimit të pushimit;
- Neni 329 është riformuluar për t’iu përshtatur figurës së re të parashikuar në kod, gjyqtarit të seancës paraprake, i cili është gjyqtari kompetent për shqyrtimin e ankimit ndaj vendimit të prokurorit për pushimin e çështjes.

Gjyqtari i seancës paraprake shfaqet për herë të parë në kod, si figura që kontrollon veprimet e prokurorit gjatë fazës së hetimeve paraprake mbi fatin e çështjes.

Kështu, ndërsa gjyqtari që shqyrton kërkesat e palëve me karakter të ngutshëm gjatë hetimeve paraprake është figurë e parashikuar në kodin aktual, veprimet e kryera nga prokurori në përfundim të hetimeve mbeteshin të pakontrolluara, duke marrë në konsideratë këtu edhe decentralizimin e institucionit të prokurorisë dhe pavarësinë totale të prokurorit mbi çështjen.

Për të rregulluar këtë situatë, është parë e domosdoshme përfshirja në kod e figurës së gjyqtarit të seancës paraprake, i cili është gjyqtari që do të kontrollojë veprimet dhe vendimmarrjen e prokurorit mbi fatin e çështjes.

Ndërsa vendimi për pushimin e çështjes i është lënë prokurorit, ankimi ndaj këtij vendimi do të shqyrtohet nga gjyqtari i seancës paraprake, i cili është i ndryshëm si nga gjyqtari që shqyrton kërkesat e palëve gjatë fazës së hetimeve paraprake, ashtu edhe nga gjyqtari i themelit të çështjes dhe ka për detyrë të verifikojë veprimet e kryera nga prokurori dhe vendimmarrjen e tij.

Në dispozitë janë parashikuar veprimet që duhet të kryhen nga prokurori pa vonesë në një rast të tillë, si dhe vendimmarrja e gjykatës. Është rregulluar edhe rasti i mosparaqitjes së ankuesit në gjykim pa shkaqe të arsyeshme, i cili aktualisht është i parregulluar dhe shkakton bllokimin e proceseve gjyqësore;

- Nenet 329/a, 329/b dhe 329/c janë shtuar për të rregulluar rastin e daljes së provave të reja pas vendimit të prokurorit për pushimin e hetimit. Në këtë rast, për të garantuar të drejtat e të pandehurit, vendimmarrja i është lënë gjyqtarit të seancës paraprake, pranë të cilit prokurori ka të drejtë të paraqesë kërkesën për rifillimin e hetimeve, duke treguar të dhënat dhe provat e reja, të cilat bashkë me ato që janë vlerësuar, tregojnë se çështja duhet të dërgohet në gjykim. Janë parashikuar rastet e vendimmarrjes së gjykatës dhe mënyra e vijimit të hetimit apo dërgimi i çështjes në gjyq;
- Neni 321 është riformuluar, duke parashikuar faktin se dërgimi i çështjes për gjykim nuk është më kompetencë e prokurorit, por është kërkesë e këtij të fundit, e cila verifikohet nga gjyqtari i seancës paraprake.

Në vijim, i gjithë KREU X është shtuar, duke u parashikuar kompetencat dhe veprimet që kryen gjyqtari i seancës paraprake.

Qëllimi kryesor i parashikimit të kësaj figure për kontrollin e veprimeve të prokurorit gjatë fazës së hetimeve paraprake dhe forcimi i fazës së hetimit, si faza më e dobët e procesit penal edhe përpara decentralizimit të prokurorisë, realizohet nëpërmjet kompetencave konkrete që i janë lënë këtij gjyqtari.

Kështu, përveç rastit të shqyrtimit të ankimit ndaj vendimit të prokurorit për pushimin e çështjes, gjyqtari i seancës paraprake ka për detyrë të kontrollojë nëse kërkesa e prokurorit për dërgimin e çështjes në gjyq është e bazuar në prova dhe ligj si nga pikëpamja e mjaftueshmërisë së provave, ashtu edhe nga pikëpamja e përdorshmërisë së tyre dhe vlefshmërisë së akteve.

Për këtë arsye është parashikuar që seanca paraprake të zhvillohet me dyer të mbyllura dhe në të të jenë të pranishëm vetëm prokurori, i pandehuri dhe/ose mbrojtësi i tij i detyrueshëm, viktima dhe nëse ka, palët private.

Gjyqtari ka detyrimin të njoftojë palët për datën dhe orën e seancës paraprake të paktën 10 ditë përpara zhvillimit të saj, në mënyrë që t'u japë mundësinë të njihen me të gjitha aktet e hetimit paraprak dhe të përgatisin pretendimet e tyre. Në rast se i pandehuri, viktima apo palët private nuk paraqiten pa ndonjë shkak të arsyeshëm në gjykim, gjykimi vijon, në praninë e detyrueshme të mbrojtësit të të pandehurit.

Në këtë seancë palët kanë të drejtë të parashtrojnë të gjitha pretendimet e tyre lidhur me pavlefshmërinë e akteve të hetimit paraprak apo papërdorshmërinë e provave, pretendime këto të cilat i nënshtrohen debatit gjyqësor.

Në përfundim të debatit, i pandehuri ka të drejtë të paraqesë vetëm në këtë seancë kërkesë për gjykim të shkurtuar dhe në një rast të tillë gjyqtari i seancës paraprake nuk vijon më me gjykimin por i dërgon fashikullin e gjykimit pasi e krijon atë, gjyqtarit të themelit, i cili do të caktohet sipas rregullave të përgjithshme nëpërmjet shortit elektronik.

E njëjta procedurë ndiqet edhe në rastin e paraqitjes së kërkesës për miratimin e marrëveshjes, pasi i pandehuri ka pranuar fajësinë dhe ka arritur një marrëveshje të tillë me prokurorin.

Në rast të paraqitjes së kërkesës për sigurimin e provës në seancën paraprake, gjyqtari nuk e shqyrton atë, por ia kalon gjyqtarit që shqyrton kërkesat me karakter urgjent gjatë fazës së hetimeve paraprake.

Ndërkohë, rasti i gjykimit të drejtëpërdrejtë dhe shqyrtimit të urdhërit penal të dënimit janë dy rastet në të cilat seanca paraprake shmanget dhe çështja shqyrtohet drejtëpërdrejt në rastin e parë nga gjyqtari që shqyrton kërkesat gjatë fazës së hetimeve paraprake dhe në rastin e dytë nga gjyqtari i caktuar rregullisht me short elektronik.

Në rast se gjyqtari i seancës paraprake çmon se çështja mund të kalojë për gjykim, pranon kërkesën e prokurorit, duke e kaluar atë për gjykim.

Ndërkaq, kur çmon se hetimet paraprake janë të paplota, gjykata nuk e deklaron të mbyllur diskutimin dhe urdhëron plotësimin e tyre, duke përcaktuar drejtimit e hetimeve shtesë dhe kur është rasti, edhe aktet që duhet të kryhen. Gjykata cakton gjithashtu, afatin brenda të cilit hetimet duhet të përfundojnë dhe datën e seancës së re.

Një nenin 332/d është parashikuar rasti kur gjatë seancës paraprake del se fakti është ndryshe nga si është përshkruar në kërkesën për dërgimin e çështjes në gjykim, ose zbulohet një vepër tjetër për të cilën akuzohet i pandehuri, apo një rrethanë rënduese e cila nuk ka qenë përmendur në kërkesë. Në rast të ndryshimit të akuzës prokurori ia komunikon atë në seancë të pandehurit ose mbrojtësit të tij, ndërsa në rastin e akuzës së

re ajo lejohet t'i komunikohet në seancën paraprake të pandehurit ose mbrojtësit vetëm nëse ai jep pëlqimin, në të kundërt prokurori urdhëron regjistrimin e një procedimi të ri.

Nga ana tjetër, e drejta e gjyqtarit të seancës paraprake për kontrollin e cilësimit juridik të faktit, si dhe formulimin e qartë dhe të saktë të akuzës është parashikuar në paragrafin 3 të nenit 332/d.

Në këto raste gjyqtari fton prokurorin që të bëjë korrigjimet ose saktësimet e nevojshme. Në rast se prokurori nuk vepron, gjykata vendos kthimin e akteve në prokurori, duke i njoftuar këtë vendim drejtuesit të prokurorisë, i cili ka të drejtë të vlerësojë më pas nëse ndodhet në kushtet e parashikuara nga neni 305 për marrjen përsipër të hetimeve.

Nenet 332/dh dhe 332/e përcaktojnë llojet e vendimit të gjyqtarit të seancës paraprake, si dhe elementët e këtij vendimi.

GJYKIMI NË SHKALLË TË PARË – ndryshimet e kryera në dispozitat për gjykimin në shkallë të parë janë bërë duke pasur në vëmendje ndryshimet që rrjedhin si rezultat i parashikimit të figurës së gjyqtarit të seancës paraprake, si dhe problematikat aktuale mbi disiplinimin e procesit dhe vendimarrjen e gjykatës. Konkretisht,

- Në nenin 340 janë shtuar disa nga rastet kur gjykimi zhvillohet me dyer të mbyllura, e veçanërisht të gjitha rastet e çështjeve që lidhen me të pandehur apo të dëmtuar të mitur, si dhe rastet kur viktima e abuzimit seksual apo e trafikimit të qënieve njerëzore kërkon një gjë të tillë;
- Neni 341 është riformuluar duke parashikuar të drejtën e gjykatës për të vendosur gjobë në rastin e mosrespektimit të urdhërave të saj nga ana e të pandehurit ose pjesëmarrësve të tjerë në proces (përfshirë mbrojtësin, viktimën, dëshmitarin, ekspertin apo përkthyesi), si dhe e drejta për të urdhëruar largimin e tyre nga salla. Largimi i të pandehurit nga salla e gjyqimit për një pjesë të tij apo për të gjithë gjykimin në rastet kur sjellja është e përsëritur rregullohet edhe nga neni 344;
- Në nenin 350 është parashikuar e drejta e gjykatës për të vendosur gjobë ndaj mbrojtësit që nuk paraqitet pa asnjë shkak të ligjshëm në gjykim, ose që largohet nga gjykimi;
- Nenet 351 dhe 352, të cilët rregullojnë gjykimin në mungesë të të pandehurit janë paraqitur me dy variante: një të propozuar nga Ministria dhe njërin të punuar nga ekspertët.

Në thelb të dy variantet mbajnë në vëmendje nevojën e ndryshimit të dispozitave aktuale mbi gjykimin në mungesë, në kuadër të respektimit të së drejtës kushtetuese të aksesit në gjykatë, si dhe të praktikës së mbajtur nga GJEDNJ në këtë drejtim.

Diferenca thelbësore mes varianteve të propozuara qëndron në faktin se ndërsa në variantin e Ministrisë i pandehuri mund të heqë dorë nga prania e tij në gjykim vetëm nëse deklaron një gjë të tillë përpara gjykatës (shkak për të cilin është parashikuar edhe shoqërimi i detyrueshëm i të pandehurit), në variantin e ekspertëve i pandehuri mund të shfaqë vullnetin e tij për të mos marrë pjesë në gjykim në formë të shkurar edhe përpara noterit ose përpara autoritetit shtetëror përkatës (siç mund të jetë IEVP, Konsullata shqiptare, etj).

Veç dallimit të mësipërm, në të dy variantet gjykimi në mungesë lejohet vetëm në rastet kur i pandehuri i fshihet drejtësisë apo ekstradimi i tij është i pamundur, ndërkohë varianti i ministrisë parashikon edhe rastin kur gjykimi në një vend tjetër është i pamundur.

Në të gjitha rastet e tjera, gjykimi do të pezullohet deri në gjetjen e të pandehurit.

- Në paragrafin 3 të nenit 354 është shtuar detyrimi i gjykatës për t'u shprehur mbi kërkesat paraprake të palëve për pavlefshmërinë e akteve apo papërdorshmërinë e provave në seancë, ose mundësinë për të shtyrë seancën nëse e çmon të nevojshme, por kursesi të mos rezervojë të drejtën për t'u shprehur për këto kërkesa më vonë gjatë gjykimit apo në vendimin përfundimtar, praktikë kjo e hasur rëndom;
- Në nenet 361/a dhe 361/b janë parashikuar rastet dhe procedura e veçantë e ndjekjes për marrjen e dëshmisë së të miturit, parashkim në përputhje me projekt-ligjin për kodin për të miturit;
- Neni 375 ka pësuar një ndryshim nënjësor mbi të drejtën e gjykatës për t'i dhënë faktit një cilësim juridik më të rëndë se ai i propozuar nga prokurori, kjo për të garantuar të drejtën e të pandehurit për t'u mbrojtur ndaj akuzave ndaj tij, e cila nuk realizohet nga mënyra e formulimit të dispozitës aktuale.

Për këtë qëllim në nenin 375 janë shtuar paragrafet 2 dhe 3 në të cilët është parashikuar se kur në përfundim të shqyrtimit gjyqësor gjykata çmon se fakti për të cilin akuzohet i pandehuri mund të ketë cilësim juridik më të rëndë si ai që ka bërë prokurori ose viktimi akuzuese, njofton palët dhe u jep kohën e nevojshme për t'u mbrojtur.

Duke marrë kohën e nevojshme për të realizuar mbrojtjen mbi cilësimin e mundshëm juridik më të rëndë, veç pretendimeve të tyre palët kanë të drejtë të paraqesin edhe prova të reja.

Ky detyrim i gjykatës ekziston edhe në rastet kur gjykimi zhvillohet në mungesë të të pandehurit sipas nenit 351 të këtij kodi, rast në të cilin gjykata procedon me njoftimin e të pandehurit si për seancën e parë gjyqësore.

Detyrimi i gjykatës për t'u dhënë mundësinë palëve të mbrohen mbi cilësimin juridik më të rëndë të veprës penale nuk do të thotë detyrimisht se gjykata në përfundim të gjykimit duhet të mbërrijë në atë konkluzion. Përkundrazi, pikërisht për këtë arsye u jepet mundësi palëve të paraqesin edhe pretendimet e tyre mbi mundësinë e parashtruar nga gjykata, në mënyrë që në përfundim të shqyrtimit gjyqësor gjykata të jetë e mundur të marrë vendim përfundimtar mbi çështjen, pasi të ketë dëgjuar edhe argumentat përkatës.

- Neni 378 është riformuluar me qëllim rregullimin e dispozitës, duke parashikuar deklarimin e mbyllur të shqyrtimit gjyqësor pas përfundimit të shqyrtimit të provave dhe jo pas dëgjimit të diskutimeve përfundimtare të palëve. Po kështu, janë shtuar nenet 378/a dhe 378/b, të cilët rregullojnë rastet e kërimit të marrjes së provave të reja pas mbylljes së shqyrtimit gjyqësor vetëm

nëse ato janë të dala rishtazi apo kanë qenë të pamundura të merren nga palët dhe janë të rëndësishme për gjykimin;

- Në nenin 379 është shtuar paragrafi i dytë, duke u parashikuar mundësia e shtyrjes së shpalljes së vendimit nga gjykata deri në një afat 30 ditor, për t'i dhënë mundësi gjykatës të japë një vendim të bazuar në provat e shqyrtuara në gjykim, në rastet e çështjeve të komplikuar;
- Në nenin 380 është shtuar paragrafi i dytë, me qëllim garantimin me ligj të parimit të rëndësishëm se fajësia e të pandehurit nuk mund të provohet mbi bazën e deklarimeve të bëra nga personi, i cili me vullnetin e tij, nuk ka pranuar, në asnjërën nga fazat e procedimit, të pyetet nga i pandehuri ose nga mbrojtësi i tij;
- Nenet 381 dhe 382 janë riformuluar pjesërisht duke parashikuar rregullat mbi afatin e arsyetimit të vendimit dhe nënshkrimit të tij;
- Në paragrafin e parë të nenit 390 është ritheksuar parimi i dhënies së dënimit të fajësisë vetëm në rastet e vërtetimit të fajësisë së të pandehurit tej çdo dyshimi të arsyeshëm.

GJYKIMET E POSAÇME - Në legjislacionin procedural penal aktual njihen dhe rregullohen dy lloj gjykimesh të posaçme: gjykimi i drejtpërdrejtë dhe gjykimi i shkurtuar. Ndërsa gjykimi i drejtpërdrejtë aplikohet në raste shumë të rralla, pjesa më e madhe e gjykimeve zhvillohet me procedurën e gjykimit të shkurtuar.

Në ndryshimet dhe shtesat e parashikuara në këtë Kre të kodit është synuar rregullimi dhe bërja efektive e gjykimit të drejtpërdrejtë, rregullimi i procedurës së gjykimit të shkurtuar, si dhe janë parashikuar dy lloje gjykimesh të posaçme të reja: gjykimi me marrëveshje dhe urdhëri penal i dënimit.

- Në gjykimin e drejtpërdrejtë janë parashikuar dy raste:

Së pari, kur i pandehuri është arrestuar në flagrancë dhe dyshohet se ka kryer një vepër penale e cila gjykohet nga një gjyqtar i vetëm sipas parashikimeve të nenit 13 të kodit, nëse e vlerëson të përshtatshme, prokurori mund të paraqesë brenda 48 orëve sëbashku me kërkesën për vleftësimin e ligjshëm të arrestit edhe kërkesën për gjykimin e njëkohshëm të të pandehurit.

Në këtë rast, nëse arrestimi vleftësohet i ligjshëm dhe gjykata çmon se nuk ka nevojë për hetime të mëtejshme, mund të vendosë vazhdimin e gjykimit, ndërsa në të kundërt aktet i kthehen prokurorit. Megjithatë, edhe nëse arrestimi vleftësohet i paligjshëm nga gjykata, nëse i pandehuri jep pëlqimin e tij, mund të vijohet me gjykimin e çështjes.

Së dyti, është parashikuar detyrimi i prokurorit për të paraqitur kërkesë për gjykim të drejtpërdrejtë brenda 30 ditëve nga data e arrestimit në të gjitha rastet kur i pandehuri është arrestuar në flagrancë dhe ai vleftësohet i ligjshëm, si dhe kur gjykata vendos njërën nga masat e sigurimit të parashikuara nga nenet 237, 238 ose 239 të Kodit, me kushte që mos jetë e nevojshme të kryhen të mëtejshme.

Ky parashikim synon të disiplinonjë punën e prokurorit, i cili si rregull nëse ndaj personit është caktuar një masë sigurimi nga ato të parashikuara nga nenet 237, 238 dhe 239, duhet që brenda 30 ditëve nga data e arrestimit të paraqesë kërkesën për gjykimin e drejtpërdrejtë të çështjes. Në rastet kur prokurori vlerëson se ka nevojë për hetime të mëtejshme, ai duhet të motivojë dhe justifikojë vendimmarrjen e tij.

Përfitimi i palëve në këtë rast është shmangia e seancës parapraka, pasi kërkesa shqyrtohet nga gjyqtari që shqyrton kërkesën për vleftësimin e arrestit dhe caktimin e masës së sigurimit.

I pandehuri ka në çdo rast të drejtë të paraqesë kërkesë për gjykim të shkurtuar edhe në këtë seancë dhe mbi këtë kërkesë vendos sërish i njëjti gjyqtar.

- Në nenin 401 është rregulluar procedura e njoftimit të palëve në rastin e kërkesës për gjykim të shkurtuar, duke parashikuar urdhërin që nxjerr prokurori në këtë rast;
- Në nenin 402 është parashikuar mundësia e njoftimit verbal të dëshmitarëve nga ana e prokurorit, si dhe detyrimi i gjykatës për ta njohur të pandehurin me të drejtën për të

kërkuar gjykim të shkurtuar dhe për t'i dhënë kohë deri në 5 ditë për të përgatitur mbrojtjen nëse e kërkon një gjë të tillë;

- Për gjykimin e shkurtuar ndryshimet lidhen me momentin procedural të paraqitjes së kërkesës dhe vendimmarrjen e gjykatës. Kështu, neni 403 është riformuluar, duke parashikuar se kërkesa për gjykim të shkurtuar mund të paraqitet nga i pandehuri ose mbrojtësi i posaçëm vetëm në seancën paraprake, ose në seancë gjyqësore në rastin e procedimit me kërkesë për gjykim të drejtpërdrejtë. Nëse kërkesa do të paraqitet në një moment të mëvonshëm procedural, ajo do të jetë e papranueshme nga gjykata;
- Neni 405 është riformuluar duke parashikuar detyrimin e gjykatës për të rikonfirmuar vullnetin e shprehur nga i pandehuri në seancën paraprake mbi gjykimin e shkurtuar dhe për të vendosur mbi kërkesën për gjykim të shkurtuar në të njëjtën seancë. Kjo pasi gjykata është njohur paraprakisht si me kërkesën e të pandehurit, ashtu edhe me fashikullin e gjykimit të kaluar nga gjyqtari i seancës paraprake.

Në paragrafin 5 të dispozitës është parashikuar se kërkesa për gjykim të shkurtuar nuk pranohet nëse i pandehuri apo mbrojtësi i tij ngrenë pretendime mbi vlefshmërinë e akteve apo përdorshmërinë e provave të grumbulluara gjatë hetimit paraprak, apo kur kërkojnë marrjen e provave të reja në gjykim, si dhe në rastet kur gjykata kryesisht konstaton pavlefshmëri absolute apo papërdorshmëri të provave, si rezultat i të cilave çmon se çështja nuk mund të zgjidhet në gjendjen e akteve. Në këtë rast të fundit, në vendimin e saj për refuzimin e kërkesës gjykata përcakton edhe aktet absolutisht të pavlefshme apo provat e papërdorshme në gjykim, me qëllim që palët të kenë të qartë se mbi ç'akte dhe prova do të vijojnë shqyrtimin gjyqësor.

- Në nenin 406 është diskutuar ulja e përfitimit nga gjykimi i shkurtuar në $\frac{1}{4}$ ose parashikimi për aplikimin e këtij riti gjykimi vetëm për një kategori të caktuar veprash penale, duke u përjashtuar veprat e rënda, për të cilat është i nevojshëm zhvillimi i një gjykimi të zakonshëm, veçanërisht kjo në situatën akutale dhe besimin e ulët të publikut tek drejtësia. Kjo çështje i është lënë për vendimmarrje Komisionit të Ligjeve përsa kohë ka qëndrime të ndryshme.

URDHËRI PENAL shtuar në kod është tërësisht i ri dhe parashikon gjykimin e ri të posaçëm, atë të kërkesës për udhërin penal të dënimit. Urdhëri penal është parashikuar për arritjen e këtyre qëllimeve: 1) Ekonominë gjyqësore nëpërmjet shkurtimit të shpenzimeve gjyqësore; 2) uljen e ngarkesës në punë të gjykatave dhe prokurorive, që lidhet me veprat penale të një rrezikshmerie të ulët dhe 3) uljen e numrit të të burgosurve në burgjet shqiptare.

- Për aplikimin e urdhërit penal duhet të plotësohen njëkohësisht këto kushte: a) i pandehuri të akuzohet për një kundërvajtje penale; b) prokurori të çmojë se dënimi ndaj të pandehurit duhet të jetë me gjobë; c) ky përcaktim i prokurorit të kryhet brenda 3 muajve nga data e regjistrimit të emrit të personit që i atribuohet vepra penale. Në këtë rast prokurori nxjerr urdhërin penal të arsyetuar për caktimin e dënimit dhe i kërkon gjykatës miratimin e tij.

Në urdhërin penal prokurori mund të caktojë edhe një ose më shumë dënime plotësuese veç dënimit kryesor me gjobë, si dhe mund të kërkojë pagimin e gjobës me këste në rastet kur ka informacion se i pandehuri mund të ketë vështirësi ekonomike në pagimin e saj. Në çdo rast kërkesa e prokurorit nuk mund të përmbajë një masë dënimi me gjobë më të lartë se gjysma e maksimumit të parashikuar nga neni 34 i Kodit Penal për dënimin me gjobë, kjo si shpërblim për të pandehurin nëse nuk ka kundërshtim ndaj këtij lloji gjykimi.

Urdhëri penal i prokurorit është një vendim i marrë prej tij, pa u konsultuar më parë me të pandehurin. Për këtë arsye në nenin 406/b është parashikuar se shqyrtimi i kësaj kërkesë bëhet nga gjykata në dhomë këshillimi dhe nëse miraton urdhërin penal, vendimi i gjykatës përmban vetëm elementët e përcaktuar në nenin 406/e. Gjykata mund të refuzojë miratimin e urdhërit penal në rastet e parashikuara nga neni 406/ë.

Vendimi i gjykatës për miratimin e urdhërit penal të dënimit u njoftohet të pandehurit dhe personit civilisht përgjegjës për dëmin e shkaktuar prej tij në adresat e deklaruara prej tyre, të cilët kanë të drejtë ta kundërshtojnë atë tek e njëjta gjykatë, brenda dhjetë ditëve nga marrja dijeni. Kundërshtimi nuk pranohet kur ai është bërë nga një person i palegjitimuar ose kur paraqitet jashtë afatit. Kur gjykata e pranon kundërshtimin, cakton datën e gjykimit dhe njofton palët e mbrojtësit e tyre. Gjykata procedon me gjykim të zakonshëm, nëse i pandehuri nuk paraqet kërkesë për gjykim të shkurtuar.

GJYKIMI ME MARRËVESHJE - Nenet 406/d e vijues parashikojnë llojin e dytë të ri të gjykimit të posaçëm, marrëveshjen e pranimit të fajësisë dhe caktimit të dënimit.

Ky institut, ashtu si edhe urdhëri penal, është paraqitur në projektin e ministrisë duke synuar që nga njëra anë palët e gjejnë atë në interesin e tyre dhe shpenzimet në gjyqësor ulen, nga ana tjetër prokurori ka më shumë kohë për hetimin dhe ndjekjen penale të krimeve dhe autorëve të tjerë dhe së fundi, i pandehuri konstaton se ai është në një pozitë më të mirë, duke marrë një dënim më të butë në lidhje me dënimin që do të arrihet pas gjykimit.

- Në nenin 406/d është parashikuar se marrëveshja për pranimin e fajësisë dhe caktimin e dënimit mund të propozohet nga prokurori, i pandehuri ose përfaqësuesi i posaçëm i tij deri sat ë mos ketë filluar shqyrtimi gjyqësor. Rastet për të cilat lejohet ky lloj gjykimi janë veprat penale për të cilat ligji parashikon një dënim në maksimum jo më të lartë se 15 vjet burgim, me përjashtim të rastit të bashkëpunëtorëve të drejtësisë për të cilët nuk ka kufizim. Marrëveshja bëhet me shkrim dhe që të jetë e vlefshme duhet të përmbajë të gjithë elementët e parashikuar nga dispozita. Ajo nuk mund të jetë me kusht për pranimin e pjeshëm të akuzave;
- Gjykata e shqyrton kërkesën brenda 30 ditëve nga paraqitja e saj dhe e miraton atë nëse nuk ndodhet në kushtet e parashikuara nga neni 406/ë. Ndaj vendimit të gjykatës për miratimin e marrëveshjes nuk lejohet ankim.
- Nenet 406/dh, 406/e, 406/ë dhe 407 parashikojnë procedurën që ndjek gjykata në

shqyrtimin e kërkesës dhe vendimmarrjen mbi të.

GJYKIMI NË APEL – megjithë diskutimet dhe sugjerimet në dokumentin strategjik për kufizimin e rasteve të shqyrtimit nga gjykata e apelit, me kufizimin e juridiksionit të Gjykatës së Lartë vetëm në njësimin dhe ndryshimin e praktikës gjyqësore, u pa e arsyeshme moskufizimi i juridiksionit të gjykatës së apelit, duke mbetur kjo gjykatë një gjykatë ligji dhe fakti, që kontrollon vendimmarrjet e gjykatës së shkallës së parë.

E rëndësishme është të theksohet se kufijtë e shqyrtimit të kësaj gjykate janë vetëm mbi bazën e shkaqeve të ngritura në ankim, me përjashtim të rasteve kur konstaton çështje ligji të cilat shqyrtohen kryesisht, si shkelje të rënda të ligjit procedural apo material nga gjykata e shkallës së parë.

Nga ana tjetër, efekti i vendimit të gjykatës së apelit është parashikuar të shtrihet edhe tek të pandehurit që nuk kanë ushtruar ankim në rastet kur shkaqet e ankimit nuk lidhen me të pandehurin që ka ushtruar ankimin, por janë procedurale apo ligjore.

- Në vijim të sa mësipër, rregullimet në kod në këtë Kre lidhen me riformulimin e paragrafit të parë të nenit 425 mbi kufijtë e shqyrtimit nga gjykata e apelit, duke parashikuar se gjykata e apelit e shqyrton çështjen brenda shkaqeve të ngritura në ankim, por për çështje të ligjit që duhet të shqyrtohen kryesisht, si dhe për shkaqet e ngritura në ankim që nuk bazohen në motive personale, gjykata e apelit shqyrton edhe pjesën që u takon bashkëtpandehurve që nuk kanë bërë apel. Po kështu, në të njëjtën dispozitë është parashikuar procedura që ndjek gjykata e apelit në rast të vlerësimit se cilësimi juridik i veprës penale mund të jetë më i rëndë se ai i bërë nga gjykata e shkallës së parë apo prokurori, duke u parashikuar detyrimi për të ndjekur rregullin e përcaktuar në nenin 375/2 të kodit.

- Në nenin 427, paragrafi i dytë është parashikuar ndalimi i rëndësishëm për mosdeklarimin fajtor nga gjykata e apelit e të pandehurit të shpallur të pafajshëm në gjykimin në shkallë të parë vetëm mbi bazën e vlerësimit të ndryshëm të provave të marra në gjykimin në shkallë të parë, por në një rast të tillë gjykata e apelit përsërit shqyrtimin gjyqësor.

GJYKIMI NË GJYKATËN E LARTË – në këtë Kre janë reflektuar ndryshimet që lidhen me ndryshimin kushtetues të juridiksionit të Gjykatës së Lartë. Kështu, mënyra se si janë rregulluar këto dispozita janë mbi bazën e parimit që Gjykata e Lartë jo vetëm nuk do të ketë më juridiksion fillestar, por tashmë do të ketë vetëm qëllim njësimin, zhvillimin ose ndryshimin e praktikës gjyqësore. Sipas përcaktimit kushtetues njësimi dhe zhvillimi i praktikës gjyqësore do të bëhet nga vetë Kolegjet, ndërsa Kolegjet e Bashkuara do të tërheqin dhe shqyrtojnë vetëm rastet e ndryshimit të praktikës gjyqësore të vendosur nga Kolegjet.

Duke qenë i tillë juridiksioni i Gjykatës së Lartë kufizimi i mëtejshëm në ligjin procedural i rasteve në të cilat palët mund të paraqesin rekurs nuk do t'i jepte mundësi gjykatës për të evidentuar rastet për të cilat është e nevojshme që praktika gjyqësore të njësohet, zhvillohet apo ndryshojë.

Për këtë arsye, kufizimi i kufijve të shqyrtimit në këtë gjykatë nuk ka qenë drastik, por i është lënë vetë gjykatës e drejta për të përzgjedhur rastet që do të kalojnë në seancë vetëm nëse çmon se rasti në fjalë i shërben njësimin, zhvillimit apo ndryshimit të praktikës gjyqësore.

Duke pasur në vëmendje sa mësipër,

- Në shkaqet e rekursit janë riformuluar shkronjat b) dhe c) të nenit 432, duke parashikuar si shkak mosrespektimin ose zbatimin e gabuar të ligjit procedural me pasojë pavlefshmërinë e akteve, papërdorshmërinë e provave, mospranimin e kërkesave të palëve ose humbjen e një të drejte të ligjshme. Kolegji penal ka të drejtë që kur e çmon të nevojshme, t'u kërkojë palëve memorie me shkrim në lidhje me çështje ligji që çmon se duhet të sqarohen nga to në funksion të verifikimit nëse rasti është i rëndësishëm në njësimin apo zhvillimin e praktikës gjyqësore.

Është e rëndësishme të theksohet se Gjykata e Lartë pranon për shqyrtim vetëm ato çështje që vlerëson se janë të rëndësishme për njësimin, zhvillimin ose ndryshimin e praktikës gjyqësore, çka do të thotë se në vendimmarrjen për kalimin e çështjes për gjykim Kolegji duhet të argumentojë edhe pse çështja në fjalë i shërben praktikës gjyqësore.

- Neni 433 është riformuluar duke parashikuar në mënyrë taksative rastin kur rekursi nuk pranohet dhe konkretisht Rekursi nuk pranohet në qoftë se bëhet për shkaqe të ndryshme nga ato që lejon ligji, si dhe kur Gjykata e Lartë çmon se çështja nuk duhet të shqyrtohet prej saj sipas përcaktimeve të paragrafit 3 të nenit 432 të këtij kodi. Mospranimi i rekursit është parashikuar të kryhet në dhomë këshillimi nga një trup gjykues i përbërë nga 3 gjyqtarë, nga njëra anë për të pasur të njëjtin standard me procesin civil, nga ana tjetër për të garantuar shpejtësi në shqyrtimin e rekurseve dhe moszvarritje të gjykimi;
- Në nenin 434 është parashikuar se kufijtë e shqyrtimit nga Kolegji Penal janë vetëm brenda shkaqeve të ngritura në rekurs dhe vetëm nëse pranon për shqyrtim rekursin ka të drejtë të vendosë edhe për çështje të ligjit që konstatohen kryesisht.
- Mënyra e tërehqjes së çështjes në kelegje të bashkuara përcaktohet në nenin 438, duke iu lënë e drejta kolegjit që kryesisht ose me kërkesë të palëve të vendosë mbi kalimin për shqyrtim në kolegje të bashkuara të një çështjeje të caktuar. Kjo kompetencë i është lënë edhe Kryetarit të Gjykatës së Lartë.

Për të garantuar vendimmarrje thelbësore të Kolegjeve të bashkuara dhe shmangien e vendimeve me diferencë të një vote të vetme, në paragrafin e dytë të nenit 438 është parashikuar se kelegjet e bashkuara gjykojnë sipas rregullave të caktuara për kolegjin kur marrin pjesë jo më pak se dy të tretat e të gjithë anëtarëve të Gjykatës së Lartë.

- Në nenin 441 është riformuluar shkronja b), duke parashikuar se në rastin që Kolegji penal arrin në përfundimin se cilësimi ligjor i veprës ka qenë i gabuar, ai ndryshon cilësimin juridik, por duke qenë se nuk mund të sillet si gjykatë fakti, përcaktimi i llojit dhe masës së dënimit nuk mund të kryhet nga kjo gjykatë. Për këtë shkak në një rast të tillë çështja prishet dhe kthehet për rigjykim në gjykatën e apelit, e cila tashmë ka si detyrë vetëm caktimin e llojit dhe masës së dënimit.

RISHIKIMI – instituti i rishikimit është një ndër institutet që është riparë si sa i takon shkaqeve, duke reflektuar nevojën e rrjedhur nga praktika gjyqësore, ashtu edhe sa i takon procedurës, për shkak të ndryshimit të juridiksionit të Gjykatës së Lartë.

Pas ndryshimeve kushtetuese, Gjykata e Lartë nuk mund të jetë më gjyata që shqyrton apo vendos mbi shkaqet e rishikimit dhe pas diskutimit mes lënies së kësaj competence gjyaktës së apelit apo asaj të shkallës së parë, u përzgjedh rikthimi në variantin fillestar të dispozitës, duke ia lënë këtë detyrë gjykatës së shkallës së parë, vendimi i së cilës verifikohet edhe nga gjykata e apelit.

- në nenin 450 janë shtuar shkronjat d) dhe dh) në të cilat si shkaqe të rishikimit janë edhe rasti kur: d) ka një vendim të GJEDNJ që bën të nevojshëm rigjykimin e çështjes. Në këtë rast kërkesa mund të paraqitet maksimalisht 6 muaj pas vendimit të GJEDNJ; dh) i dënuar është ekstraduar me kushtin e shprehur të mundësisë së rigjyimit të çështjes dhe në këtë rast afati për paraqitjen e kërkesës është deri në 30 ditë nga data kur personi është ekstraduar;

- shqyrtimi i kërkesës bëhet nëse është e mundur nga i njëjti trup gjykues i gjykatës së shkallës së parë që ka dhënë vendimin në dhomë këshillimi. Kur pranohet kërkesën gjykata vendos prishjen e vendimeve dhe dërgimin e çështjes për shqyrtim nga një tjetër trup gjykues. Ndërsa në rast mospranimi të kërkesës, vendimi i njoftohet palës që ka bërë kërkesën, e cila vetëm në këtë rast ka të drejtën e ankimit (neni 453).
- Në nenin 454 është parashikuar se gjykata që shqyrton kërkesën për rishikim ka të drejtë të vendosë pezullimin e ekzekutimit të dënimit apo të pasojave civile të vendimit. Ky vendim është i ankimueshëm në gjykatën e apelit, ndërkohë që vendimi i kësaj të fundit nuk mund të ankimohet më.

EKZEKUTIMI I VENDIMEVE PENALE – në këtë pjesë të kodit ndryshimet kanë reflektuar përgjithësisht nevojën për të përkufizuar kuptimin e “vendimit të formës së prerë”, “vendimit të ekzekutueshëm” dhe “vendimit përfundimtar”, vënien në ekzekutim të vendimeve penale me të mitur, si dhe rregullimin e rasteve të paqarta të kompetencës tokësore të gjykatës.

- Në lidhje me përcaktimin e faktit se kur vendimi merr formë të prerë në nenin 462 pika 2 është ndryshuar duke parashikuar se: “Vendimi merr formë të prerë kur:
 - a) vendimi i gjykatës së shkallës së parë nuk ankimohet nga palët brenda afatit ligjor ose kur është i paankimueshëm ose kur nuk pranohet ankimi për shkaqet e parashikuara nga neni 420 i këtij kod;
 - b) vendimi i gjykatës së apelit që zgjidh përfundimisht çështjen;
 - c) vendimi i Gjykatës së Lartë në rastet e ekstradimit dhe transferimit të personave të dënuar”;
- është parashikuar procedura e vënies në ekzekutim të vendimeve për të miturit, ku në nenin 462/a të shtuar kompetenca për çdo rregullim të posaçëm i është lënë legjislacionin të veçantë për të miturit;
- Nisur nga nevoja në praktikë për të përcaktuar gjykatën kompetente në rastet e shqyrtimit të çështjeve dhe kërkesave që lidhen me ekzekutimin e vendimit në nenin 470 paragrafi 1 kompetente është përcaktuar që është gjykata e vendit të ekzekutimit. Po kështu, në këtë dispozitë është shtuar paragrafi 7, i cili parashikon pushimin e gjykimit në rast të mosparaqitjes së kërkuarit, duke shmangur të gjitha rastet e praktikës, në të cilat gjykimi mbetet pezull i paraqitjes së kërkuarit;
- Për të shmangur abuzimet në praktikë, neni 478 është riformuluar, duke lejuar lirimin e të burgosurit vetëm në rast se ai vuan nga një sëmundje e rëndë, e rrezikshme për jetën dhe që kërkon trajtim të posaçëm mjekësor.

MARRËDHËNIET JURIDIKSIONALE ME JASHTË – diskutimet për këtë Seksion lidhen me nevojën e reflektimit të parshikimeve të konventave dhe marrëveshjeve të tjera ndërkombëtare të ratifikuara nga shteti shqiptar pas miratimit të Kodit të Procedurës Penale, si dhe rregullimin e problematikës së hasur në praktikë gjatë aplikimit të dispozitave.

- Në nenin 491 në lidhje me rastet e ndalimit të ekstradimit janë shtuar dhe dy paragrafë të tjerë përveç atyre të parashikuara siç janë “kur është parashkruar ndjekja penale ose dënimi sipas ligjit të shtetit kërkues ose të shtetit të kërkuar”, si dhe “kur i personi i kërkuar është dënuar në mungesë dhe nuk jep pëlqimin për t’u ekstraduar”, të cilat reflektojnë respektimin e parimit të procesit të rregullt ligjor dhe parashikimeve të Protokollit IV Shtesë të Konventës së Ekstradimit;
- Gjithashtu, në rastin kur personi i kërkuar është dënuar në mungesë dhe nuk jep pëlqim për ekstradim atëherë është shtuar në nenin 491 pika 2 duke përcaktuar se Ministria e Drejtësisë fton shtetin kërkues që të kërkojë njohjen e vendimit penal tëhuaj dhe ekzekutimin e tij. Në rastin kur kërkesa paraqitet, zbatohen dispozitat e neneve 512 e vijues të këtij Kodi”;
- Në nenin 492 paragrafi 1 është ndryshuar duke i vendosur afat kohor Ministrisë së Drejtësisë që brenda 10 ditëve duhet t’i përcjellë aktet prokurorit pranë gjykatës kompetente;
- Në lidhje me llogaritjen e paraburgimit jashtë shtetit në nenin 504 është ndryshuar paragrafi 4, duke parashikuar se “Paraburgimi jashtë shtetit, si rrjedhojë e një kërkesë ekstradimi të paraqitur nga shteti shqiptar, llogaritet në masën e dënimit, sipas rregullave që normon neni 57 i Kodit Penal.”
- Për të rregulluar problematikën e hasur në praktikë mbi mospranimin e akteve të sjella nga mbrojtja gjatë gjyqimeve, në nenin 511 është shtuar paragrafi 2, duke përcaktuar se pranohen aktet dhe dokumentet e marra jashtë shtetit nga mbrojtja, me kushtin që të jenë të legalizuara ose të shoqëruara me vulën apostile, si dy format e pranimit të dokumentave të huaja në Republikën e Shqipërisë.

DISPOZITA KALIMTARE – për shkak të ndryshimeve në procedurë, për çështjet që janë në gjykim në momentin e hyrjes në fuqi të ligjit, shqyrtimi gjyqësor do të vazhdojë sipas rregullave të mëparshme. Ndërkohë, për çështjet që janë në hetim do të zbatohen parashikimet e reja.

Depueteti

Vasilina Kyri